

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra soukromého práva

Právní aspekty přijetí do státní služby

Bakalářská práce

Legal aspects of admission to civil service

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

JUDr. Anna Doležalová

AUTOR PRÁCE

David Hruška

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 10. 6. 2024

David Hruška

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucí práce JUDr. Anně Doležalové za odborné připomínky, cenné rady, vstřícný přístup a věnovaný čas při zpracování této bakalářské práce. Dále děkuji všem, kteří mi poskytli potřebné informace a materiály k mému tématu.

Anotace

V této bakalářské práci jsem se věnoval právním aspektům přijetí do státní služby. Tyto podmínky a předpoklady přijetí do státní služby jsou stanoveny v zákoně č. 234/2014 Sb., o státní službě. Úvodní kapitola je zaměřena na stručnou genezi tohoto zákona. V následujících kapitolách najdeme zásadní pojmy spojené se státní službou a představení veřejné správy. V bakalářské práci jsou rovněž samotné prameny právní úpravy státní správy. V mojí práci jsem se snažil vylíčit současnou podobu právní úpravy státní služby. Poté je značná část práce věnována vzniku služebního poměru, a to včetně jeho náležitostí. Konečná podoba práce patří změnám a skončení služebního poměru. Do práce jsem začlenil kapitolu řízení ve věcech služebního poměru a základní zásady správního řízení. Rovněž zde najdeme opravné prostředky v řízení ve věcech služby. V závěru bakalářské práce je shrnutí dosažených cílů práce.

Klíčová slova

zákon o státní službě * služební zákon * státní služba * státní správa * služební poměr * státní zaměstnanec * rozhodnutí o přijetí do služebního poměru

Annotation

In this bachelor's thesis I focused on the legal aspects of admission to the civil service. These conditions and prerequisites for admission to the civil service are laid down in Act No. 234/2014 Coll., on the civil service. The introductory chapter is focused on the brief genesis of this law. In the following chapters we will find essential terms related to the civil service and an introduction to public administration. The bachelor's thesis also contains the very sources of legal regulation of state administration. In my work I tried to describe the current state of the legal regulation of the civil service. After that, a significant part of the work is devoted to the establishment of the employment relationship, including its requirements. The final form of the work belongs to changes and the end of the employment relationship. I included a chapter on management in employment

matters and the basic principles of administrative management in the thesis. We can also find remedies here in service proceedings. The conclusions of the bachelor thesis is a summary of the achieved goals of the work.

Keywords

the Law on civil servants * Public Servants Act * state service * government administration * employment relationship of public civil service * public servants * decision on employment

Obsah

1. Stručná geneze zákona a implementace do právního řádu ČR	10
1.1 Historický vývoj státní služby	10
1.2 Současná legislativa.....	11
2. Základní ustanovení.....	13
2.1 Charakteristika základních pojmů	14
2.2 Pravomoc jednat a rozhodovat ve věcech služby (služební orgány, představení)	17
2.3 Služební předpisy	19
2.4 Systematizace.....	21
3. Omezení některých práv státních zaměstnanců a význam tohoto omezení	22
4. Služební poměr	23
4.1 Služební poměr a druhy služby	23
4.2 Předpoklady žadatele o přijetí do služebního poměru	24
4.3 Výběrové řízení na obsazení volného služebního místa	26
Výběrového řízení dle § 27 má následující postup:	27
4.4 Rozhodnutí o přijetí do služebního poměru, rozhodnutí o zařazení na služební místo a rozhodnutí o jmenování na služební místo představeného	29
4.5 Vznik služebního poměru	31
4.5.1 Úřednická zkouška	33
4.5.2 Zařazení státního zaměstnance ve službě s ohledem na jeho příbuzenské a obdobné vztahy	36
4.6 Změny služebního poměru.....	36
4.7 Skončení služebního poměru	37
4.7.1 Skončení služebního poměru rozhodnutím služebního orgánu dle § 72.....	38
4.7.2 Skončení služebního poměru na základě žádosti státního zaměstnance podle § 73 ..	39
4.7.3 Skončení služebního poměru ze zákona dle § 74.....	39
6. Řízení ve věcech služby	43
6.1 Základní zásady správního řízení.....	46
6.2 Účastníci řízení a rozhodující orgány	48
6.2.1 Vedení řízení a úkony správních orgánů	49
6.3 Opravné prostředky v řízení ve věcech služby	55
7. Závěr	58

Úvod

Za téma své bakalářské práce jsem si vybral „státní službu“ hlavně proto, neboť mne zajímá správné fungování státní správy. Některé profese v rámci státní správy měly a mají tak významné postavení, že stát považuje za nutné specificky upravit jejich zaměstnanecký vztah k němu. Po absolvování bakalářského studijního programu na této fakultě přemýšlím, jakým směrem se dál ubírat. A toto je jedna z oblastí mého budoucího působení, která by mne zajímala a naplňovala.

Zákon č.234/2014 Sb., o státní službě, účinný od 1. 1. 2015 vytvářel nové naděje a kroky k vytvoření profesionální a stabilní státní správy. Společnost v České republice vnímala přijetí tohoto zákona s nadšením, ale i s rozpaky o dalším fungování státní správy. Zákon představoval změnu pro desítky tisíc státních zaměstnanců. Ti byli totiž zaměstnání v soukromoprávním pracovním poměru, a díky změnám v tomto zákonu se měl jejich poměr změnit ve veřejnoprávní služební poměr. V zákoně byla řada nejednoznačných a problematicky interpretovaných ustanovení. Z těchto důvodů byl zákon o státní službě i několikrát novelizován. V této práci jsem se snažil posbírat a vytvořit informace tak, aby byly přehledné a přínosné k dané problematice.

Cílem této bakalářské práce je vytvořit ucelený přehled státní služby, který by pomohl vysvětlit tuto relativně rozsáhlou a složitou právní úpravu. V této práci jsem se pokusil objasnit, jaké jsou právní aspekty přijetí do státní služby. Úvod práce patří stručné genezi služebního zákona a také její implementaci do právního řádu České republiky. Další část práce je věnována předmětu úpravy a rozsahu působností tohoto zákona. Poté jsem se pokusil definovat pojmy správní úřad a služební úřad. Následující část práce je věnována oboru služby. Nelze opomenout vysvětlení, kdo jsou státní zaměstnanci a jakými předpisy se řídí. Mezi stěžejní části bakalářské práce patří vysvětlení pojmu systematizace a její ustanovení, která obsahují závazné informace související s tímto tématem. V této práci najdeme omezení některých práv státních zaměstnanců a význam tohoto omezení. V další rozsáhlé kapitole se věnuji pojmu služební poměr. Najdeme zde vysvětlení, co je to služební poměr a jaké druhy rozlišujeme.

Uvádím zde předpoklady žadatele o přijetí do služebního poměru a ke jmenování do služby. Určitá část kapitoly je věnována popisu výběrového řízení. Dále jsem se zaměřil na to, jak vzniká služební poměr a na nezbytné podmínky, které s ním souvisí. Rovněž uvádím skončení služebního poměru a důvody, jak k tomu dochází. Zařadil jsem i kapitolu o kárné odpovědnosti státních zaměstnanců. Závěr práce patří tématu řízení ve věcech služby a opravným prostředkům, které lze uplatňovat.

V této práci jsem využil metody obecně teoretické, a to analýzu a syntézu. Velká část práce se opírá o metody interpretační, to je porozumění textu.

1. Stručná geneze zákona a implementace do právního řádu ČR

1.1 Historický vývoj státní služby

Historie státní služby v České republice je poměrně dlouhá. Nynější podoba služebního zákona prošla řadou změn během historického vývoje.

Rané počátky setkání se služebním vztahem sahají už do období první republiky. V letech od roku 1914 až do roku 1950 platila tzv. služební pragmatika.¹ Ta upravovala specifický vztah pro státní zaměstnance od státu, který byl odlišný od vztahu pracovněprávního. Tento „služební zákon“ řešil vznik a skončení služebního poměru. Najdeme zde i nárok na dovolenou nebo právo na výsluhu po skončení služebního poměru. Byly zde začleněny i požadavky na vzdělání na úřednickou pozici. Zákon se rovněž ohrazoval podobně jako v současné legislativní úpravě proti další výdělečné činnosti a přijímání darů. Obsahoval i definice disciplinárních a pořádkových trestů, které lze uložit na základě porušení služebních povinností úředníka.

Ve služební pragmatice najdeme úpravu práv a povinností zaměstnanců státu, služební vztahy a jejich průběh. Dále obsahuje také platové podmínky. Služební pragmatika vytvořila institut služebního poměru, který byl upravený speciálními předpisy. Předpisy sloužily potřebám realizování veřejné správy a specifickým potřebám zaměstnanců. Tento zákon platil s některými omezeními až do roku 1950.²

V roce 1992 byl zákon o státní službě novelizován. Ale stále převládala snaha o doplnění zákona, ve kterém by byl vymezen pracovněprávní vztah státních úředníků a ministerských zaměstnanců. Měl by být legislativně blízký k podobným zákonům členských států Evropské unie.

Ani po vstupu České republiky do Evropské unie nebyla sjednocena právní úprava státní správy. Evropská unie požadovala vytvoření legislativy státní služby zaměřené na její odpolitizování.

¹ Erényi, T. Vyznejte se v zákoně o státní službě. Brno: BizBooks, 2017. ISBN 978-80-265-0607-2

² § 21 Zákona č. 15/1914 ř.z., o služebním poměru státních úředníků a státních sluhů (služební pragmatika)

V roce 2002 byly přijaty základní zákony, které vymezily právní postavení úředníků územních samosprávných celků a státní službu.

Zákon č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon), nikdy nenabyl plné účinnosti. Účinnosti nabyla pouze některá organizační ustanovení. S odkazem na reformu veřejných financí byl služební zákon několikrát novelizován s cílem zvýšení jeho hospodárnosti, a nakonec byl zrušen.

Evropská unie kritizovala pracovní výkony státních zaměstnanců a také nevhodnou administrativu.

Unie vybídla Českou republiku ke změnám v zákoně. Požadovala takové změny, kde by úroveň státní správy byla obdobná jako u západních zemí. Z těchto důvodů byl vytvořen nový návrh služebního zákona, který vytvářel změny pro výkon státní služby pro vybrané státní zaměstnance. Výjimku tvořili zaměstnanci ministerstev, kromě zaměstnanců ozbrojených sil a sborů, a zaměstnanci veřejné správy (mimo státní správy). Tento návrh zákona nebyl uplatňován na politicky orientované funkce nebo občanské zaměstnance správních úřadů. V návrhu byly vytvořeny podmínky pro uchazeče o služební místo a podmínky pro přijetí a jmenování do funkce. Dne 1. října 2014 Parlament České republiky schválil nový služební zákon.³

1.2 Současná legislativa

Zákon o státní službě byl publikován ve Sbírce zákonů České republiky dne 6. listopadu 2014 pod číslem 234 a jeho částečná účinnost začala k 1. lednu 2015 a úplná účinnost k 1. 7. 2015. Věcným garantem za implementaci zákona o státní službě je Ministerstvo vnitra-sekce pro státní službu.

Služební zákon je zaměřen na státní zaměstnance, kteří vykonávají ve správních úřadech státní správu a na takové fyzické osoby, o kterých to stanoví zákon. Patří sem například výběr, jmenování a odvolání předsedy Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního, ředitele Zeměměřičského úřadu, ředitelů

³ Vavera, F. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. ISBN 978-80-7380-518-0.

zeměměřičských a katastrálních inspektorátů a ředitelů katastrálních úřadů, dále výběr, jmenování a odvolání ředitele Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí.

Z osobní působnosti zákona jsou vyňati členové vlády a jejich poradci, náměstci člena vlády, také ostatní zaměstnanci pracující pro člena vlády nebo jeho náměstka. Dále se zákon nevztahuje na osoby stojící v čele správních úřadů, které jsou pověřené dozorovými nebo regulačními kompetencemi. Zákon se také netýká těch zaměstnanců, kteří vykonávají činnosti, které nejsou státní službou – např. pomocné a manuální práce.⁴

Tento zákon upravuje

- a) právní poměry státních zaměstnanců vykonávajících ve správních úřadech státní správu,
- b) organizační věci státní služby,
- c) služební vztahy státních zaměstnanců,
- d) odměňování státních zaměstnanců,
- e) řízení ve věcech služebního poměru.⁵

Obsah zákona je zaměřen na to, jak vytvořit státní správu transparentní, profesionální a oddělenou od politické sféry. Veškeré správa by se měla realizovat tak, aby bylo vše transparentní a veřejně přístupné, ať už se jedná o řízení ve věcech služby či o platové podmínky.

Služební zákon obsahuje třináct částí, avšak neobsahuje celkovou problematiku státní služby. V náležitých případech kvůli nedostatku právní úpravy čerpá z jiné legislativy, například ze zákoníku práce.

Úvodní část obsahuje všeobecná ustanovení státní služby. V druhé části se mluví o služebním poměru, ve třetí části najdeme práva a povinnosti státních zaměstnanců, ocenění a příkazy k výkonu služby. Čtvrtá část nabízí kárnou odpovědnost, část pátá určuje podmínky výkonu služby. V šesté části najdeme téma náhrada škody a služební úrazy. Sedmá část nabízí sociálním zajištění státních zaměstnanců. Osmá část obsahuje informování státních zaměstnanců

⁴ MVČR, Státní služba. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/statni-sluzba.aspx>

⁵ § 1 Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

a projednávání věcí služby, odborové organizace, radu státních zaměstnanců a zástupce státních zaměstnanců pro bezpečnost a ochranu zdraví. Devátou částí je odměňování zaměstnanců a v desáté části lze nalézt společná ustanovení. Jedenáctá část zahrnuje přechodná a závěrečná ustanovení. A dvanáctá část obsahuje zrušovací ustanovení. Ve třinácté části je zákon doplněn o účinnost.⁶

Nesmíme zapomínat ani na evropských rozměr dané problematiky. Přijetím zákona o státní službě byl splněn závazek České republiky vůči Evropské unii. A to vytvořit a zavést profesionální státní správu.

2. Základní ustanovení

Původní služební zákon byl nahrazen zákonem č. 234/2014 Sb., o státní službě. Ten upravil služební poměr státních zaměstnanců. Nabyl účinnosti z části dnem 1. ledna 2015, plně pak dnem 1. července 2015. Zákon o státní službě je kodexovou veřejnoprávní úpravou a má převahu kogentních právních norem. Z toho vyplývá, že státnímu zaměstnanci může být jednostranným veřejnoprávním aktem uloženo, aniž by to byl projev jeho vůle, učinit ten či onen právní úkon. Tato právní úprava státní služby nám vytváří vhodné podmínky pro uspořádané, jednotné a centrálně řízené instituce státní správy.

Zákon o státní službě je postaven na principech depolitizace, transparentnosti a profesionalizace.

Omezení možnosti politických vlivů na výkon státní správy souvisí s prvky depolitizace. Transparentnost souvisí s pravidly přijímání státních zaměstnanců do služebního poměru (výběrová řízení), jsou to například pravidla systematizace služebních míst, vydávání rozhodnutí mající vliv na služební poměr, dále pravidla odvolávání představených pouze z důvodů stanovených v zákoně. Úřednické zkoušky, kárná odpovědnost, služební hodnocení, omezení některých politických,

⁶ MVČR, Zákon o státní službě. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-234>

hospodářských a sociálních práv u státních zaměstnanců patří mezi prvky profesionalizace.⁷

Mezi právní úpravu státní služby patří i dalšími zákony. Správní řád, který se používá v řízení ve věcech služby podpůrně (princip subsidiarity) a dále zákoník práce, jenž se použije, pokud na něj zákon o státní službě výslovně odkazuje (princip delegace).

Státní služba je součástí veřejné služby. Státní službu můžeme definovat jako činnost a právní postavení veřejných zaměstnanců-úředníků veřejné správy. Ti vykonávají státní správu v orgánech státní správy. Nazývají se státní zaměstnanci. Jejich význam je pro kvalitu a efektivitu státní správy zásadní.

Jedná-li se o státní službu jako činnost, mluvíme o výkonu správních činností upravených v zákoně o státní službě (§ 5 např. příprava návrhů koncepcí, strategií a programů, vytváření a správa informačních systémů veřejné správy, zabezpečování obrany státu, zajišťování vnitřního pořádku a bezpečnosti, ochrana obyvatelstva, krizové řízení a integrovaný záchranný systém, aj.).⁸

Evropská unie nedisponuje jednotnou definicí státní služby, ke které by se hlásily všechny členské státy. Většina zaměstnanců úřadů státní správy se ale musí řídit specifickými pravidly. Ty se většinou liší od běžných smluvních pracovních vztahů. Členské státy Evropské unie si samy určují jednotlivé právní podmínky. Právní úprava podmínek je tedy ve výlučné kompetenci jednotlivých členských států Evropské Unie.

2.1 Charakteristika základních pojmů

Pro srozumitelnost zákona o státní službě se pokusím objasnit následujícími pojmy.

⁷ MVČR, Státní služba. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/statni-sluzba.aspx>

⁸ § 5 Zákon č.. 234/2014 Sb. o státní službě

Správní úřad

Dle § 3 je správním úřadem pro účely tohoto zákona ministerstvo a jiný správní úřad, pokud je zřízen zákonem a je zákonem výslovně označen.⁹

Správní úřady jsou součástí výkonné moci. To znamená, že realizují z ústavněprávního hlediska státní moc. Při vykonávání své působnosti podléhají vládě jako vrcholnému orgánu výkonné moci.¹⁰

Služební úřad

Podle § 4 je správní úřad pro účely tohoto zákona služebním úřadem. Dále je to také státní orgán nebo právnická osoba. Služebním působištěm státního zaměstnance je obec, ve které státní zaměstnanec pravidelně vykonává službu.¹¹

Státní zaměstnanec vykonává státní správu ve správním úřadě. Tyto správní úřady se nazývají služební úřady a spadají do kompetence zákona o státní službě.¹²

Služba a obory služby

Podle § 5 zákon o státní službě konkretizuje přímo oblasti, které souvisí se státní službou. Řada oblastí služby je konkretizována speciálními zákony, které určují jednotlivé činnosti.¹³ Službou se označuje mimo jiné příprava návrhů právních předpisů, příprava mezinárodních smluv a předpisů Evropské unie, příprava návrhů koncepcí, strategií a programů, řízení a usměrňování činností jiných správních úřadů, ochrana utajovaných informací, zabezpečování obrany státu, příprava a realizace dotační politiky, ochrana obyvatelstva, krizové řízení a integrovaný záchranný systém, zadávání veřejných zakázek, audit a další obory.

⁹ § 3 Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

¹⁰ Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C.H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-842-9

¹¹ § 4 Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

¹² Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C.H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-842-9

¹³ § 5 Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

Obory služby stanoví vláda nařízením. Pro služební místo mohou být služebním předpisem stanoveny nejvýše tři obory, pokud se jedná o místo představeného, jsou to nejvýše čtyři obory.¹⁴

Státní zaměstnanec

Podle § 6 se státním zaměstnancem rozumí fyzická osoba, která byla přijata do služebního poměru a zařazena na služební místo nebo jmenována na služební místo představeného k výkonu některé z činností uvedených v § 5.¹⁵

Aby byla fyzická osoba považována za státního zaměstnance, musí splnit tento předpoklad. Musí jí být vydáno rozhodnutí o přijetí do služebního poměru včetně jeho právního nabytí moci. Totéž platí pro představeného, který obdrží rozhodnutí o jmenování na služební místo představeného. Pro oba případy platí, že musí být zařazeni na konkrétní služební místo.¹⁶

Jedním ze základních cílů právní úpravy občanské státní služby je dosažení vyšší kvality a profesionality státní správy. Proto je ve služebním zákoně předepsán stupeň vzdělání nezbytný pro výkon služby, stanovena platová třída a služební označení. Státnímu zaměstnanci přísluší služební označení od referenta až po vrchní referent. Pokud má vysokoškolské vzdělání získané studiem v bakalářském studijním programu, náleží mu označení rada. Vysokoškolské vzdělání získané studiem v magisterském studijním programu zaručuje označení odborný rada nebo vrchní rada. V ministerstvu se použije služební označení ministerský rada a v Úřadu vlády vládní rada.¹⁷

¹⁴ Vavera, F. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. ISBN 978-80-7380-518-0.

¹⁵ Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-842-9

¹⁶ Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-842-9

¹⁷ § 7 Zákon č. 234/ 2014 Sb. o státní službě

2.2 Pravomoc jednat a rozhodovat ve věcech služby (služební orgány, představení)

Ve věcech služebního poměru jedná a rozhoduje služební orgán. § 10 odst. 1 zákona o státní službě uvádí taxativně výčet služebních orgánů a současně stanovuje vůči komu mají tyto služební orgány pravomoc jednat a rozhodovat ve věcech služebního poměru.¹⁸

Nejdůležitější kompetencí služebních orgánů je jednání a rozhodování ve věcech služebního poměru. Mimo jiné služební orgány zajišťují organizační věci služby a správu služebních vztahů. Ve své pravomoci mohou vydávat služební předpisy a jimi organizační věci služby upravovat.

Představený je státní zaměstnanec, který je oprávněn vést podřízené státní zaměstnance, může jim ukládat služební úkoly, organizovat, řídit a kontrolovat výkon jejich služby a dávat jim k tomu příkazy.¹⁹

Služební orgán

Služebním orgánem je:

- a) vláda nebo ministr vnitra na základě pověření vlády vůči náměstkovi ministra vnitra pro státní službu,
- b) vláda nebo pověřený člen vlády vůči vedoucímu služebního úřadu, který je ústředním správním úřadem
- c) náměstek pro státní službu vůči vedoucímu služebního úřadu, který nemá nadřízený služební úřad, státnímu tajemníkovi a personálnímu řediteli sekce pro státní službu,
- d) vedoucí služebního úřadu nebo státní tajemník vůči vedoucímu podřízeného služebního úřadu
- e) personální ředitel sekce pro státní službu vůči státním zaměstnancům zařazeným v sekci pro státní službu

¹⁸ § 10 Zákon č. 234/ 2014 Sb., o státní službě

¹⁹ Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-842-9

- f) vedoucí služebního úřadu nebo státní tajemník vůči ostatním státním zaměstnancům²⁰

Vedoucí služebního orgánu

Každý služební úřad, který není ministerstvem nebo Úřadem vlády, má ve svém čele podle § 14 vedoucího služebního úřadu. Vedoucí služebního úřadu řídí, jedná a rozhoduje ve věcech služebního poměru vůči státním zaměstnancům. Zabývá se činnostmi se zajišťováním organizačních věcí služby, správy služebních vztahů a odměňování jemu podřízených. V jeho kompetenci jsou rovněž úkoly související s pracovněprávními vztahy zaměstnanců.²¹

Státní tajemník

V ministerstvech a Úřadu vlády pravomoci služebního orgánu zastávají dle § 15 státní tajemníci. Mají postavení vrchního ředitele sekce.²²Tato právní úprava zajišťuje oddělení politického řízení. Tudiž dochází k realizaci naplňování principu depolitizace státní služby.

Vedoucí služebního úřadu a státní tajemník mohou rozhodování o věcech přenést služebním předpisem na představené. Ale to pouze v případě, pokud se nevede řízení ve věcech služby. Mezi další kompetence patří pověření výkonu svého zástupce. Vedoucí služebního úřadu a státní tajemník mají oprávnění k vydávání služebních předpisů.

Představený

Podle § 9 je představeným státní zaměstnanec. Ten je na služební místo jmenován.²³Je to i fyzická osoba, která má pravomoci na základě zákona dávat státnímu zaměstnanci příkazy k výkonu služby. Mezi jeho úkoly patří vést podřízené státní zaměstnance, ukládat jim služební úkoly, organizovat, řídit a kontrolovat výkon jejich služby.

²⁰ Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C. H. Beck, 2022.ISBN 978-80-7400-842-9

²¹ § 14 Zákon č. 234/ 2014 Sb. o státní službě

²² § 15 Zákon č. 234/ 2014 Sb. o státní službě

²³ § 9 Zákon o státní službě č. 234/2014 Sb.

Zákon o státní službě vymezuje služební místa představených v ministerstvu nebo v Úřadu vlády třístupňovou strukturou řízení:

- a) náměstek pro řízení sekce
- b) ředitel odboru
- c) vedoucí oddělení

Služební místa představených v jiných správních úřadech jsou vymezena čtyřstupňovou strukturou řízení:

- a) vedoucí služebního úřadu
- b) ředitel sekce
- c) ředitel odboru
- d) vedoucí oddělení²⁴

Pozici vedoucího služebního úřadu zastává ten, kdo podle jiného zákona stojí v čele tohoto správního úřadu. Dále tento úřad řídí, bez ohledu na to, zda je státním zaměstnancem. Požadované vzdělání představeného je vyvozeno od nejnáročnější činnosti, jejíž výkon řídí nebo sám vykonává.

Představený ze svých podřízených určí vždy jednoho, který má být jeho zástupcem. Ten může zastupovat jeho činnosti v plném rozsahu. Jedná se o institut trvalého zastoupení představeného.²⁵

2.3 Služební předpisy

Služební předpisy můžeme nazvat jakousi podmnožinou vnitřních předpisů. Ty se vydávají se v rámci služebního úřadu. Mezi vnitřní předpisy patří nařízení, pokyny, řády, opatření, směrnice. Mohli bychom je definovat jako oprávnění nadřízených (představených) řídit činnost podřízených a naopak také povinnosti podřízených řídit se pokyny nadřízených.

Vnitřní předpisy stanovují tzv. organizační věci služby. Mezi organizačními věcmi služby patří otázky týkající se výkonu působnosti služebních orgánů, podmínky

²⁴ Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-842-9

²⁵ Vavera, F. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. ISBN 978-80-7380-518-0.

výkonu práv a povinností související se služebním poměrem státních zaměstnanců.

Podle § 11 služební předpisy mohou vydávat:

- a) náměstek pro státní službu,
- b) vedoucí služebního úřadu,
- c) státní tajemník,
- d) personální ředitel sekce pro státní službu.²⁶

Služební předpisy se musí vydávat písemně. Povinností služebního úřadu je zajistit pro zaměstnance přístup k tomuto předpisu tak, aby s ním mohl být seznámen.

Povinností služebního orgánu je vést přehled platných služebních předpisů a včas jej aktualizovat. Dle § 12 odst. 1 zákona o státní službě nesmí být služební předpis v rozporu s právním předpisem nebo služebním předpisem.²⁷ Pokud nastane tato situace, vyzve nadřízený služební orgán ke zjednání nápravy a současně pozastaví účinnost takového služebního předpisu. Pokud není zjednána náprava do 30 dnů, je vydáno rozhodnutí o zrušení služebního předpisu.²⁸

V současnosti není vytvořen centrální systém, který by vytvářel sekci pro státní službu ucelený přehled o vydávaných služebních předpisech. Tudíž nějaký systematický dozor nelze realizovat. K přezkoumání služebních předpisů většinou dochází na základě prováděných kontrol nebo v případě nějakých incidentů.²⁹

²⁶ § 11 Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

²⁷ Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-842-9

²⁸ MVČR, Organizační věci státní služby a správa služebních vztahů státních zaměstnanců.

Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/soubor/skripta-63-organizacni-veci-statni-sluzby-a-sprava-sl-vztahu-20220331-pdf.aspx>

²⁹ Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-842-9

2.4 Systematizace

Podle § 17 můžeme systematizaci definovat jako stanovení počtu služebních míst z hlediska fungování státní služby. Dále obsahuje i náplň činností na těchto místech a odměňování státních zaměstnanců.³⁰

Systematizaci můžeme nazvat jako jeden z rozhodujících nástrojů, které má generální ředitelství a vláda k dispozici k zabezpečení optimálního počtu státních zaměstnanců, optimální struktury a funkčnosti státní služby a její finanční náročnosti. Systematizace je základní postulát, na kterém je zákon o státní službě postaven. Celkový návrh systematizace za všechny správní úřady zpracuje Ministerstvo vnitra ve spolupráci s Ministerstvem financí. Návrhy předkládají služební orgány, které je v termínu stanoveném Ministerstvem vnitra dále předkládají prostřednictvím příslušných správních úřadů.³¹

Systematizaci schvaluje vláda na následující kalendářní rok v souvislosti se schvalováním státního rozpočtu. Návrh systematizace předkládá vládě ministr vnitra. Vláda je oprávněna upravit v souvislosti se schvalováním systematizace organizační strukturu služebního úřadu. Je také velmi důležité se zamyslet nad správnou systematizací. To je objektivní vytvoření služebních míst a odpovědné posouzení rozsahu konkrétních činností. Systematizace by měla odstranit nedůvodné rozšiřování počtu služebních míst a funkcí. Aby nedocházelo k takovému jednání, je zásadní objektivní zpracování vstupních podkladů a jejich odůvodnění.

Pokud není systematizace schválena do 31. prosince, platí pro následující kalendářní rok dosavadní systematizace. Podle schválené systematizace nelze použít služební místa a finanční prostředky k jiným účelům.³²

³⁰ § 17 Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

³¹ Vavera, F. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. ISBN 978-80-7380-518-0.

³² Vavera, F. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. ISBN 978-80-7380-518-0.

Jak už bylo uvedeno, systematizací se rozumí institut, jehož náplní je třídit, uspořádat a vnášet do věcí řád. Systematizace tedy vytváří určitý podklad pro další postupy v oblasti organizačních věcí služby, ale i služebních vztahů státních zaměstnanců a jejich odměňování.³³

3. Omezení některých práv státních zaměstnanců a význam tohoto omezení

Být státním zaměstnancem nese řadu povinností a práv, které jsou nezbytné k výkonu tohoto povolání. Představení nesmí vykonávat v době trvání služebního poměru jakoukoliv funkci v politické straně nebo politickém hnutí. Důvodem takových omezení je zajištění nestrannosti naplňování služebních úkolů. Státní zaměstnanec tudíž nezneužije služební postavení k naplňování osobních cílů.

Rovněž státní zaměstnanec nesmí mít členství v řídicích nebo kontrolních orgánech obchodních korporací, které provozují podnikatelskou činnost. Výjimku lze uplatnit pouze tehdy, pokud by byl do takové společnosti vyslán státem a hájil zájmy České republiky. Vyslaný státní zaměstnanec jedná v těchto orgánech jako zástupce státu. Je tedy povinen prosazovat státní zájmy. Státnímu zaměstnanci náleží celková částka odměn vyplacená za kalendářní rok ve výši 25 % z ročního úhrnu nejvyššího platového tarifu a nejvýše přípustného osobního příplatku. Státní zaměstnanec je povinen informovat služební orgán o vyplacení těchto plnění.³⁴

Jinou výdělečnou činnost, než je služba podle tohoto zákona, může státní zaměstnanec vykonávat pouze s předchozím písemným souhlasem služebního orgánu. Toto omezení neplatí v případech podle § 64 a 65 a při výkonu vazby.³⁵ Dále se omezení neuplatňuje na činnost vědeckou, pedagogickou, publicistickou, literární, na činnost znalce nebo tlumočníka a jiné. Mezi další výjimky patří správa vlastního majetku. Důvodem těchto omezení je fakt, že výkon státní služby a služebních povinností je velmi náročný, a proto by jiné výdělečné činnosti mohly

³³ Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-842-9

³⁴ ³⁴ Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-842-9

³⁵ § 64, 65 Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

vést k ohrožení důvěry v nestrannost a plnění služebních úkolů včas a řádně. Státní zaměstnanec musí nejdříve plnit služební úkoly a potom teprve vykonávat jinou výdělečnou činnost.³⁶

Právo na stávku je zakotveno v čl. 27 Listiny práv a svobod.³⁷ Ovšem nevztahuje se na některé státní zaměstnance. Mezi ně patří představení. Služební poměr představeného je považován z hlediska zákona o státní službě za velmi důležitý služební poměr ve vztahu k České republice. Z tohoto důvodu není představeným právo na stávku přiznáno. Právo na stávku mají státní zaměstnanci, kteří nejsou představenými. Dle zákona mohou představení řešit své požadavky týkající se služebních vztahů ve smírčím řízení. Smírčího řízení se účastní na jedné straně představení nebo jejich zástupci a na druhé straně za služební úřad buď služební orgán nebo státní zaměstnanec, do jehož oboru služby tato záležitost spadá, anebo zástupce. Řešení požadavků představených by mělo být výsledkem smírčího řízení.³⁸

4. Služební poměr

4.1 Služební poměr a druhy služby

V této kapitole se zabývám veřejnoprávním vztahem, ve kterém státní zaměstnanci vykonávají státní službu. Jedná se o služební poměr.³⁹ Služební poměr můžeme definovat jako zaměstnanecký vztah státního zaměstnance k České republice. Služební poměr se vyznačuje tím, že státní zaměstnanec je činný pro stát a má povinnost zachovávat státu věrnost. Služební poměr mezi státem a státním zaměstnancem vzniká rozhodnutím služebního orgánu. Současně s rozhodnutím o přijetí do služebního poměru určí služební orgán zařazení státního zaměstnance na služební místo nebo jmenuje státního zaměstnance na služební místo představeného. V případě, že je státní zaměstnanec ve služebním poměru, většinou převládají spíše jeho povinnosti nad

³⁶ § 81 Zákon o státní službě č. 234/2014 Sb.

³⁷ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

³⁸ Vavera, F. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. ISBN 978-80-7380-518-0.

³⁹ Část druhá: Zákon o státní službě č. 234/2014 Sb.

jeho právy. Jedná se o zákonné omezení některých občanských práv. Na ty poukazuje Listina základních práv a svobod. Rovněž je nezbytné, aby státní zaměstnanec dodržoval služební kázeň. V případě jejího porušení následuje kárná odpovědnost. Při výkonu služby se státní zaměstnanec řídí ústavními zákony. Jedná se o služební zákon, právní předpisy České republiky, mezinárodní smlouvy a další zákony, jimiž je Česká republika vázána. Své povinnosti musí plnit nestranně, řádně a svědomitě, respektovat příkazy představených a dodržovat služební předpisy.

Žadatel, který usiluje o přijetí do služebního poměru, musí splňovat předpoklady na základě služebního zákona. Služba na dobu neurčitou představuje základní druh služby. Časově omezené trvání služby definujeme jako službu na dobu určitou. Osoba, která zatím nevykonala úřednickou zkoušku, je zařazena do služebního poměru na dobu určitou. Nebo pokud nahrazuje dočasně nepřítomného zaměstnance. Další případy služebního poměru na dobu určitou stanoví svým nařízením vláda.⁴⁰

4.2 Předpoklady žadatele o přijetí do služebního poměru

Do služebního poměru je možno přijmout takovou osobu, u níž lze předpokládat, že se bude řídit ve službě demokratickými zásady ústavního pořádku České republiky a službu bude řádně vykonávat. Předpoklady žadatele o přijetí do služebního poměru určuje zákon o státní službě dle § 25. Mezi nezbytné podmínky žadatele patří, že musí být státním občanem České republiky, občanem jiného členského státu Evropské unie nebo občanem státu, který je smluvním státem Dohody o Evropském hospodářském prostoru. V rámci systematizace tato služební místa určuje služební orgán. Jedná se o taková služební místa, u kterých je s ohledem na ochranu veřejného zájmu nezbytným požadavkem státní občanství České republiky.

⁴⁰ § 22 Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

Žadatel musí být plně svéprávný a dosáhnout věku 18 let. Svéprávnost můžeme definovat jako způsobilost nabývat pro sebe vlastním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem. O zletilosti mluvíme dovršením osmnáctého roku věku.

Žadatel, pokud není státním občanem České republiky, musí zkouškou prokázat znalost českého jazyka. Pokud absolvoval tři roky výuky jazyka českého na základní, střední nebo vysoké škole, nemusí danou zkoušku absolvovat. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy určí vyhláškou obsah a rozsah této zkoušky.⁴¹

Bezúhonnost je další nutný požadavek, který je nezbytné splnit. Za bezúhonného se nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin nebo pro trestný čin proti pořádku ve věcech veřejných z nedbalosti, pokud odsouzení nebylo zhlazeno nebo pokud se na pachatele nehledí, jako by nebyl odsouzen. Pokud bylo trestní stíhání podmíněně zastaveno nebo bylo rozhodnuto o schválení narovnání a zastavení trestního stíhání, je předpoklad bezúhonnosti schválen až po uplynutí 5 let ode dne nabytí právní moci. Splnění tohoto požadavku se dokládá výpisem z evidence Rejstříku trestů, který nesmí být starší více než tři měsíce.

Mezi další nezbytné požadavky patří požadované vzdělání stanovené zákonem a potřebná zdravotní způsobilost. Předpoklad vzdělání je stanoven zákonem podle platových tříd státních zaměstnanců. Zdravotní způsobilost je určena činnostmi, které bude státní zaměstnanec vykonávat na služebním místě. Jeho posouzení se řídí právními předpisy z oblasti pracovně lékařských služeb.⁴²

V zákoně můžeme najít i takové požadavky, které služební orgán určí služebním předpisem, patří sem například úroveň znalostí cizího jazyka, odborné zaměření vzdělání nebo odborný požadavek k výkonu služby. Lze zařadit i způsobilost mít

⁴¹ Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-842-9

⁴² § 25 zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

přístup k utajovaným informacím podle právního předpisu, který upravuje ochranu utajovaných informací.⁴³

Důležitým prvkem služebního poměru je, že fyzická osoba je povinna složit před služebním orgánem služební slib. Tímto se odlišuje od jiných pracovněprávních vztahů. Služební slib má ve vztahu ke služebnímu poměru ustavující důsledky. To znamená, že jeho složení musí proběhnout tak, jak mu to ukládá služební zákon. Proto nástup do služby je podmíněn okamžiku složení slibu. Je nutné podotknout, že služební poměr vzniká dnem, ve kterém je služební slib složen.⁴⁴

4.3 Výběrové řízení na obsazení volného služebního místa

Obsazenost služebních míst by měla probíhat tak, aby byla služba vykonávána co nejkvalitněji a nejodborněji. Proto pro obsazení služebního místa je podle § 24 nezbytné výběrové řízení.⁴⁵ Z toho vyplývá, že volné služební místo je obsazeno až na výjimky dle výsledků výběrového řízení. Výběrová komise a poté služební orgán po dohodě s bezprostředně nadřízeným představeným vyberou nejlepšího kandidáta. Obecně tedy můžeme konstatovat, že výběrové řízení na obsazení služebního místa je vypsáno pro již stávající státní zaměstnance, kteří jsou ve služebním poměru. Ale také pro další fyzické osoby, které usilují o vstoupení do státní služby.

Pro přípravu výběrového řízení je důležité dbát na správné vymezení okruhu účastníků, kteří se řízení zúčastní. Služební orgán vyhlásí výběrové řízení oznámením na úřední desce. A současně i v informačním systému o státní službě. Právní účinky nabývají zveřejněním na úřední desce.⁴⁶ V oznámení najdeme úplný výčet náležitostí. Jedná se o předpoklady a požadavky podle § 25, informace o služebním místě a o oboru služby, zda jde o služební poměr na dobu určitou

⁴³ Vavera, F. zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. ISBN 978-80-7380-518-0.

⁴⁴ MVČR, Organizační věci státní služby a správa služebních vztahů státních zaměstnanců. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/soubor/skripta-63-organizacni-veci-statni-sluzby-a-sprava-sl-vztahu-20220331-pdf.aspx>

⁴⁵ § 24 zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

⁴⁶ Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-842-9

nebo neurčitou, zařazení do platové třídy a časový údaj, do kdy lze žádost podat. Státní zaměstnanec podává služebnímu orgánu žádost o zařazení na služební místo nebo jmenování na služební místo představeného. Jiné osoby podávají žádost o přijetí do služebního poměru státního zaměstnance.

Vzory žádostí zveřejní Ministerstvo vnitra na svých internetových stránkách a podávají se písemně v českém jazyce. Písemná forma žádosti se podává v listinné podobě pomocí provozovatelů poštovních služeb, osobním doručením služebnímu orgánu, rovněž také v elektronické podobě podepsané elektronickým podpisem, popřípadě do datové schránky.⁴⁷

Výběrového řízení dle § 27 má následující postup:⁴⁸

1. Výběrového řízení se může zúčastnit jen taková osoba, která splňuje požadavky a předpoklady, které stanovuje zákon.
2. Jestliže žádost nesplňuje předepsané náležitosti, je podána opožděně, je nesrozumitelná apod., služební orgán ji vyřadí.
3. Poté následuje pohovor. Ten je specializován na obor služby, kterého se výběrové řízení týká. Do pohovoru lze zahrnout i ověření znalostí cizího jazyka.
4. Ústní část může být doplněna i písemnou zkouškou. Pokud následuje i písemná část zkoušky a výběrového řízení se zúčastní nejméně deset žadatelů, výběrová komise vykoná pohovor nejméně s pěti žadateli, kteří vykonali písemnou zkoušku nejzdařileji.
5. Jestliže se žadatel z účasti na pohovoru omluví, potřebuje výběrová komise souhlas služebního orgánu, aby mohla provést pohovor v náhradním termínu.
6. Pokud žadatel z výběrového řízení odstoupí, informuje o odstoupení písemnou formou. V opačném případě se provede záznam do spisu.⁴⁹

⁴⁷ § 24 Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

⁴⁸ Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-842-9

⁴⁹ § 27 Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

Výběrové komise

Podle § 28 zákona musí být sestavení výběrové komise přesně vymezeno. Skládá se ze tří členů. V ministerstvu nebo v Úřadu vlády její členy jmenuje nebo odvolává státní tajemník, z toho dva členy na návrh příslušného ředitele odboru. V jiném služebním úřadu jmenuje a odvolává členy výběrové komise vedoucí služebního úřadu.

Poté jsou výběrovou komisí vybráni tři nejvhodnější uchazeči z úspěšných žadatelů. Komise vytvoří seznam s pořadím dalších žadatelů, kteří uspěli a rovněž vyhotoví seznam neúspěšných žadatelů. Na základě písemné dohody vybere služební orgán s bezprostředně nadřízeným představeným jednoho žadatele ze tří žadatelů, kteří nejlépe uspěli.

Jestliže ve výběrovém řízení neuspěli alespoň tři žadatelé, služební orgán vybere po písemné dohodě s bezprostředně nadřízeným představeným dalšího v pořadí z úspěšných žadatelů.

Jestliže žádný žadatel ve výběrové komisi neuspěl nebo žádný žadatel nebyl komisí vybrán, je výběrové zřízení zrušeno a vyhlásí se nové.

O průběhu a výsledcích výběrového řízení je sepsán protokol. Žadatel může na požádání do protokolu nahlédnout. Součástí protokolu je datum vyhotovení a podpisy všech členů výběrové komise.

Po skončení výběrového řízení služební orgán bez zbytečného odkladu vyrozumí neúspěšné a úspěšné žadatele. Informuje o jejich přijetí do služebního poměru a zařazení na služební místo nebo jmenování na služební místo představeného anebo o zařazení na služební místo nebo jmenování na služební místo

představeného, zda služební orgán nerozhodl či rozhodl. Také uvede důvody, proč bylo výběrové zřízení zrušeno.⁵⁰

4.4 Rozhodnutí o přijetí do služebního poměru, rozhodnutí o zařazení na služební místo a rozhodnutí o jmenování na služební místo představeného

§ 23 služebního zákona nám říká, že se do služebního poměru osoba přijímá rozhodnutím služebního orgánu. Současně s rozhodnutím o přijetí do služebního poměru rozhodne služební orgán o zařazení státního zaměstnance na služební místo nebo o jmenování státního zaměstnance na služební místo představeného.⁵¹

Rozhodnutí o přijetí do služebního poměru

Rozhodnutí o přijetí do služebního poměru kromě obecných náležitostí podle správního řádu obsahuje

- a) jméno, příjmení a akademický titul,
- b) datum a místo narození,
- c) obor služby,
- d) služební místo,
- e) den vzniku služebního poměru a den nástupu do služby,
- f) zda bude službu vykonávána ve služebním poměru na dobu neurčitou nebo na dobu určitou,
- g) služební úřad, služební působišť,
- h) služební označení,
- i) zkušební dobu,
- j) platové zařazení,
- k) délku kratší služební doby, jestliže byla povolena.

⁵⁰ § 28 Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

⁵¹ § 23 Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

Rozhodnutí o zařazení na služební místo a rozhodnutí o jmenování na služební místo představeného

Rozhodnutí o zařazení na služební místo a rozhodnutí o jmenování na služební místo představeného kromě obecných náležitostí podle správního řádu obsahuje

- a) jméno, příjmení a akademický titul,
- b) datum a místo narození,
- c) obor služby,
- d) služební místo,
- e) den nástupu do služby na služebním místě,
- f) zda bude služba vykonávána ve služebním poměru na dobu neurčitou nebo určitou,
- g) údaj o tom, zda a jak se mění doba trvání služebního poměru, jde-li o jmenování státního zaměstnance vykonávající dosud službu ve služebním poměru na dobu určitou,
- h) služební úřad,
- i) služební označení,
- j) platové zařazení a výše jednotlivých složek platu,
- k) délku kratší služební doby, byla-li povolena.⁵²

Zákon nám přesně říká, které konkrétní náležitosti musí rozhodnutí obsahovat. Rozhodnutí musí být písemné a skládá se z výrokové části, odůvodnění a poučení účastníků.

Ve výrokové části se nabízí řešení otázky, která je předmětem řízení a právní ustanovení, podle nichž bylo rozhodnuto.

V odůvodnění se popisují důvody výroku rozhodnutí. Pokud správní úřad prvního stupně vyhověl účastníkům, není odůvodnění rozhodnutí třeba. Pokud tak neučinil, rozhodnutí bez odůvodnění lze tolerovat jako postup dle zákona. Ovšem

⁵² § 30 Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

nelze zapomenout na zásady, na kterých je služební zákon vlastně postaven. Právě s přihlédnutím k těmto zásadám se doporučuje alespoň rámcové zdůvodnění (zásada transparentnosti).⁵³

V poučení nalezneme, jestli je možné proti rozhodnutí podat odvolání, v jaké lhůtě a ke kterému správnímu orgánu se lze odvolat.⁵⁴

Služební zákon vychází z principu veřejného práva. Služební poměr je služba, která je založená na základním vztahu k České republice, ke státu. Právní úprava státní služby vytváří veřejnoprávní režim fyzické osoby (státního zaměstnance) a jeho vztah k České republice jako zaměstnavateli. Vedoucí státní zaměstnanec-představený je služební orgán. A ten vystupuje ve věcech služebního poměru jménem České republiky. Ze služebního zákona je tedy patrné, že řízení ve věcech služebního poměru představuje zásadní záležitost odlišující od pracovněprávních vztahů regulovaných zákoníkem práce.⁵⁵

4.5 Vznik služebního poměru

Podle § 31 zákona o státní službě služební poměr vzniká v den, který je uveden na vydaném rozhodnutí. Pokud státní zaměstnanec tak nevykoná tímto dnem, má sedm dnů prostor uvědomit vhodným způsobem služební orgán, proč se tak neudálo. Pokud tak neučiní, služební orgán rozhodnutí o přijetí do služebního poměru zruší a bude následovat nové výběrové řízení.⁵⁶

Služební slib

Podle § 32 skládá státní zaměstnanec v den nástupu do služby služební slib.

⁵³ Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-842-9

⁵⁴ § 68 z. č. 500/2004 Sb. Správní řád. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-500>

⁵⁵ Vavera, F. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. ISBN 978-80-7380-518-0.

⁵⁶ § 31 Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

Služební slib má toto znění: „Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby se budu řídit právními a služebními předpisy a v souladu s nimi příkazy představených. Své povinnosti budu vykonávat řádně, nestranně, svědomitě, odborně a v zájmu České republiky, nebudu zneužívat postavení státního zaměstnance a budu se chovat a jednat tak, aby nebyla ohrožena důvěra ve státní službu.“⁵⁷

Složení služebního slibu je splněno, jestliže po přečtení slibu řekne státní zaměstnanec „Tak slibuji“ a stvrdí svým podpisem úřední záznam o složení služebního slibu. V úředním záznamu se uvádí datum a místo složení služebního slibu. Tento záznam se zakládá do osobního spisu státního zaměstnance. Podle § 31 zákona o státní službě služební poměr vzniká v den, který je uveden na vydaném rozhodnutí. Pokud státní zaměstnanec tak neučiní tímto dnem, má sedm dnů prostor uvědomit vhodným způsobem služební orgán, proč se tak neudálo. Pokud tak neučiní, služební orgán rozhodnutí o přijetí do služebního poměru zruší a bude následovat nové výběrové řízení.⁵⁸

Státní zaměstnanec skládá slib před služebním orgánem. Tento slib pronese bez zbytečného odkladu po doručení rozhodnutí o jmenování do služby. Pokud odmítne slib složit nebo je složen slib s výhradou, služební poměr nevznikne.⁵⁹

Důležitým prvkem služebního poměru je, že fyzická osoba je povinna složit před služebním orgánem služební slib. Tímto se odlišuje od jiných pracovněprávních vztahů. Služební slib má ve vztahu ke služebnímu poměru ustavující důsledky. To znamená, že jeho složení musí proběhnout tak, jak mu to ukládá služební zákon. Proto nástup do služby je podmíněn okamžiku složení slibu. Je nutné podotknout, že služební poměr vzniká dnem, ve kterém je služební slib složen.⁶⁰

⁵⁷ § 32 Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

⁵⁸ § 31 Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

⁵⁹ Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-842-9

⁶⁰ MVČR, Organizační věci státní služby a správa služebních vztahů státních zaměstnanců.

Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/soubor/skripta-63-organizacni-veci-statni-sluzby-a-sprava-sl-vztahu-20220331-pdf.aspx>

Překážky přijetí do služebního poměru nebo výkonu služby

Zákon přesně určuje nemožnost kumulace souběhů některých funkcí a dalších služebních poměrů. Mezi tyto překážky patří veřejné funkce, funkce ústavních činitelů, služební poměry podle jiných předpisů, rovněž některé práce pro stát. Jedná se například o poslance a senátory, prezidenta republiky, člena vlády nebo náměstka, soudce, státního zástupce, vojáka z povolání a jiné osoby vykonávající činnost podle § 33 zákona o státní službě.⁶¹

Pozbytí předpokladů pro přijetí do služebního poměru

Podmínkou jmenování fyzické osoby do služby je splnění určitých předpokladů podle § 25.⁶² Fyzická osoba musí úspěšně složit úřednickou zkoušku. Dalším předpokladem je způsobilost při seznamování s utajovanými skutečnostmi v souladu s právními předpisy. Při vykonávání služby musí dodržovat demokratické zásady ústavního řádu České republiky a řádně službu vykonávat. Naplňování těchto předpokladů musí fyzická osoba realizovat po celou dobu služby. V případě jakéhokoliv nedodržení předpokladů, musí toto změnu neodkladně nahlásit služebnímu úřadu.

V případě odsouzení státního zaměstnance soudem, který v posledním stupni odsoudil státního zaměstnance pro trestný čin nebo omezil jeho svéprávnost, musí státní zaměstnanec neodkladně vyrozumět služební úřad, ve kterém státní službu vykonává.⁶³

4.5.1 Úřednická zkouška

Úřednická zkouška slouží k ověření odborné úrovně státního zaměstnance. Jeho povinností je vykonat tuto zkoušku uplynutím služebního poměru na dobu určitou, to je do jednoho roku. Zkouška ověřuje znalosti a schopnosti potřebné k výkonu

⁶¹Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-842-9

⁶² § 25 Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

⁶³ Vavera, F. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. ISBN 978-80-7380-518-0.

služby. Povinností služebního úřadu je umožnit státnímu zaměstnanci absolvovat tuto zkoušku a také připravit podmínky pro řádné vykonání této zkoušky. Náklady na vykonání úřednické zkoušky si hradí sama taková osoba, která není státní zaměstnanec a splňuje podmínky přijetí do služebního poměru. Po úspěšném vykonání této zkoušky má státní zaměstnanec nárok na úhradu nákladů, které použil na vykonání úřednické zkoušky. Přihlášení na tuto zkoušku a na další organizační věci spojené s ní se realizují prostřednictvím portálu pro přihlašování na úřednickou zkoušku.⁶⁴

Úřednická zkouška se skládá ze dvou částí.⁶⁵

V obecné části se prověřují znalosti z organizace a činnosti veřejné správy. Dále se také zjišťují znalosti práv, povinností a pravidel etiky státního zaměstnance. Zkouška ověřuje znalosti právních předpisů související s činností státní správy a základní znalosti práva Evropské unie. Za vykonání obecné části zkoušky je zodpovědné Ministerstvo vnitra. Zkouška je písemná.

Ve zvláštní části zkoušky se zjišťují potřebné schopnosti a vědomosti aplikace obecných a specifických znalostí ve státní správě na obor služby, k jehož výkonu byl na služební místo zařazen nebo jmenován. Ověření se aplikuje formou ústní zkoušky. Ústřední správní úřad ve spolupráci se služebním úřadem zabezpečuje zvláštní část zkoušky. Ta ale následuje až po úspěšném vykonání obecné části úřednické zkoušky. Provádí se ústně před zkušební komisí. Slouží k ověřování takových vědomostí a schopností, které jsou důležité pro odbornou přípravu pro další výkon služby, ke kterému byl dotyčný na služební místo zařazen nebo jmenován.⁶⁶

Podle oboru služby u ústředního správního úřadu se vytváří zkušební komise. Skládá se ze tří členů. A to nejméně dva z těchto členů jsou státní zaměstnanci. Tato komise provádí úřednické zkoušky takových státních zaměstnanců, kteří

⁶⁴ Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C.H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-842-9

⁶⁵ Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C.H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-842-9

⁶⁶ § 36 Zákon č. 234/ 2014 Sb., o státní službě

vykonávají službu v podřízených služebních úřadech. Služební orgán v ústředním správním úřadu jmenuje a odvolává členy zkušební komise. Bere se v potaz i domněnka podjatosti.⁶⁷

Doba pro vykonání úřednické zkoušky je 21 dnů. Státní zaměstnanec je informován o době a místu konání úřednické zkoušky. Jestliže státní zaměstnanec vyrozumí služební orgán o změnu termínu, měl by k této žádosti přihlídnout.⁶⁸

Usnášeníschopná komise je tehdy, pokud jsou přítomni všichni sví členové. Ti se neřídí příkazy představených ani jiných osob. Není povoleno se zdržet hlasování. Usnesení komise je následující: vyhověl nebo nevyhověl. V případě úspěšného i neúspěšného vykonání zkoušky se vystaví osvědčení ve dvou stejnopisech. Stejnopis obdrží do svých rukou žadatel, druhý je založen do osobního spisu. Osvědčení jsou vedena v evidenci Ústředního správního úřadu.⁶⁹ Jestliže je úřednická zkouška pro státního zaměstnance neúspěšná, může písemně požádat služební orgán o její opakování. Zkoušku může opakovat pouze jednou. Opakovat úřednickou zkoušku je možné nejdříve po uplynutí jednoho měsíce po neúspěšném vykonání úřednické zkoušky. Při opakovaném vykonávání úřednické zkoušky se provádí záměna členů zkušební komise. Při opakování úřednické zkoušky nedochází k prodloužení doby trvání služebního poměru.⁷⁰ Dle § 41 Ministerstvo vnitra určí vyhláškou obsah, rozsah a další náležitosti úřednické zkoušky. Také určuje způsob jejího provedení a hodnocení.

Nový státní zaměstnanec po řádném vykonání úřednické zkoušky má nárok na změnu služebního poměru z doby určité na dobu neurčitou. Podle zákona je dána doba služebního poměru před vykonáním úřednické zkoušky na 12 měsíců a doba zkušební na 6 měsíců. Vykonání úřednické zkoušky nemá vliv na zkušební dobu, a naopak.⁷¹

⁶⁷ § 37 Zákon č. 234/ 2014 Sb., o státní službě

⁶⁸ § 38 Zákon č. 234/ 2014 Sb., o státní službě

⁶⁹ Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-842-9

⁷⁰ § 40 Zákon č. 234/ 2014 Sb., o státní službě

⁷¹ §41, 42 Zákon č. 234/ 2014 Sb., o státní službě

4.5.2 Zařazení státního zaměstnance ve službě s ohledem na jeho příbuzenské a obdobné vztahy

Zařazení státního zaměstnance ve službě s ohledem na jeho příbuzenské vztahy je dalším důležitým rozdílem služebního poměru a povinností státního zaměstnance od právní úpravy obsažené v zákoníku práce. V pracovněprávních vztazích se nepřihlíží na příbuzenské a obdobné vztahy při zařazení zaměstnance k výkonu. Ale služební zákon určuje daný postup při zařazení popř. jmenování státního zaměstnance na služební místo s přihlédnutím k jeho příbuzenským a obdobným vztahům.⁷² Osoby sobě blízké navzájem nemohou být vůči sobě ve vztahu vzájemné podřízenosti nebo nadřízenosti. V zákonu o státní službě se setkáváme s pojmem osoba blízká. Jedná se o jakýkoliv příbuzenský vztah, či osoby společně žijící ve společné domácnosti.

Služební zákon určuje oznamovací povinnost před zařazením, popř. jmenováním služby jak pro fyzické osoby, tak pro státní zaměstnance. Jedná se o povinnost oznámení skutečnosti služebnímu úřadu bez zbytečného průtahů.⁷³

4.6 Změny služebního poměru

Změnou služebního poměru se rozumí změna některého z prvků tohoto zaměstnaneckého vztahu. Zákon přesně vyjmenovává tyto změny. Jednotlivé typy změn jsou blíže popsány v ustanoveních v § 45 až 70. Jedná se o takové instituty, kde při jejich realizování dochází ke změnám podmínek výkonu státní služby státního zaměstnance. Jednotlivé změny nevedou k ukončení služebního poměru. I když v konkrétním případě mohou nastat skutečnosti, které započnou takové události, kde ke skončení služebního poměru povedou. Změny se většinou týkají obsahu služebního poměru. Jedná se o práva a povinnosti, které souvisí se služebním poměrem. Změny se mohou vázat ke služebnímu místu, k místu služebního působení, služební hodnosti, služebnímu příjmu, délky doby služby v týdnu, druhu služebního poměru a dalších podmínek výkonu služby. Může se

⁷² § 43 Zákon č. 234/ 2014 Sb., o státní službě

⁷³ Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-842-9

jednat o změny dočasné nebo trvalé. Dále pak změny trvalé s výhradou, které trvají do další změny.

Druhy služebního poměru jsou vymezeny v zákoně č. 234/2014 Sb., o státní službě. Tyto druhy změn služebního poměru jsou dány v § 44 tohoto zákona: „vyslání na služební cestu, přeložení, zproštění výkonu služby, zařazení na jiné služební místo, změna doby trvání služebního poměru, jmenování na služební místo představeného, odvolání ze služebního místa představeného, převedení na jiné služební místo, zařazení mimo výkon služby z organizačních důvodů, zařazení mimo výkon služby z důvodu mateřské nebo rodičovské dovolené, zařazení mimo výkon služby pro výkon funkce v odborové organizaci, zařazení mimo výkon služby pro pozastavení služby, zastupování, vyslání k výkonu služby v zahraničí a zařazení po jeho ukončení, vyslání do orgánu nebo instituce Evropské unie, mezinárodní organizace, mírové nebo záchranné operace anebo za účelem humanitární pomoci v zahraničí, zkrácení služební doby a přerušení výkonu služby za účelem dalšího vzdělávání nebo odborné stáže.⁷⁴

O změně služebního poměru je státní zaměstnanec informován písemným rozhodnutím od příslušného služebního orgánu. Rozhodnutí lze vydat proti vůli státního zaměstnance nebo také na základě jeho žádosti.⁷⁵

4.7 Skončení služebního poměru

Existuje několik případů, kdy může služební orgán vydat rozhodnutí o skončení služebního poměru. Patří mezi ně: ukončení služebního poměru na základě právní události, například smrti státního zaměstnance nebo uplynutí doby trvání služebního poměru na dobu určitou. Mezi další případy patří skončení služebního poměru aktem aplikace práva ze strany služebního orgánu nebo na základě žádosti státního zaměstnance. Rovněž dochází ke skončení služebního poměru

⁷⁴ § 44 Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

⁷⁵ Vavera, F. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. ISBN 978-80-7380-518-0.

na základě zákona o státní službě. Ukončit služební poměr lze pouze v případě, jestliže služební poměr vznikl a trvá.

4.7.1 Skončení služebního poměru rozhodnutím služebního orgánu dle § 72

Pokud státní zaměstnanec pozbyl státní občanství členského státu Evropské unie nebo státu, který je smluvním státem Dohody o Evropském hospodářském prostoru, je mu služebním orgánem ukončen služební poměr. Státní občanství některého státu Evropské unie totiž patří k daným podmínkám pro vznik služebního poměru.

Dalším důvodem pro skončení služebního poměru státního zaměstnance je zjištění, že dosahuje nevyhovujících výsledků. Slouží k tomu dvě po sobě vydaná služební hodnocení. Je tedy zjištěno, že státní zaměstnanec má trvale a dlouhodobě neuspokojivé výsledky, proto není schopen vykonávat státní službu.

Pokud státní zaměstnanec ztratí předpoklad, který je ze zákona o státní službě nezbytný k výkonu služby, dochází k ukončení služebního poměru. Může se jednat například o ztrátu zdravotní způsobilosti. Tato situace je způsobena jednáním státního zaměstnance nebo na základě vnějších okolností. Nebo se jedná o události, na niž nemá služební úřad žádný podíl.

Posledním úplným určeným důvodem pro skončení služebního poměru je marné uplynutí doby, po kterou byl státní zaměstnanec zařazen mimo výkon služby z organizačních důvodů.⁷⁶

Pokud se jedná o důvod skončení služebního poměru na dobu neurčitou na základě uplynutí doby zařazení státního zaměstnance mimo výkon státní služby z organizačních důvodů, nebo pokud pozbyl zdravotní způsobilost a nemohl být převeden na jiné služební místo, protože žádné nebylo volné, vyplatí

⁷⁶ Vavera, F. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. ISBN 978-80-7380-518-0.

služební úřad státnímu zaměstnanci odbytné. Výše odbytného záleží na délce trvání služebního poměru.⁷⁷

4.7.2 Skončení služebního poměru na základě žádosti státního zaměstnance podle § 73

Státní zaměstnanec může ukončit služební poměr písemnou žádostí. Dochází k ukončení služebního poměru do 60 kalendářních dnů od doručení žádosti služebnímu úřadu. I toto ukončení služebního poměru, o které požádal státní zaměstnanec, je v kompetenci služebního orgánu. Je vydáno rozhodnutí o ukončení služebního poměru. V rozhodnutí je uvedena doba, jejímž uplynutím služební poměr končí. V písemné žádosti státního zaměstnance musí být uvedeno datum podání žádosti, jméno, příjmení, datum narození, místo trvalého bydliště, popřípadě jiná adresa pro doručování, označení služebního místa. Žádost musí být vlastnoručně podepsána státním zaměstnancem.⁷⁸ Žádost nemusí státní zaměstnanec zdůvodnit. Pokud služební orgán nerozhodne o skončení služebního poměru do 60 dnů ode dne podání žádosti, pozbývá státní zaměstnanec služební povinnosti vůči služebnímu úřadu vyplývající ze služebního poměru.⁷⁹

4.7.3 Skončení služebního poměru ze zákona dle § 74

§ 74 zákona o státní službě stanovuje případy skončení služebního poměru, k němuž dochází na základě rozhodnutí jiného orgánu než služebního. Jedná se: o pravomocné odsouzení pro trestný čin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, zbavení nebo omezení svéprávnosti, pravomocné uložení kárného opatření propuštění ze služebního poměru.⁸⁰

⁷⁷ § 72 Zákon č. 234/ 2014 Sb., o státní službě

⁷⁸ Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-842-9

⁷⁹ § 73 Zákon č. 234/ 2014 Sb., o státní službě

⁸⁰ Vavera, F. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. ISBN 978-80-7380-518-0.

Pokud je vedeno trestní stíhání vůči státnímu zaměstnanci, je jeho zásadní povinností to oznámit služebnímu orgánu. Musí informovat služební orgán o tom, v jaké věci je proti němu vedeno trestní stíhání. V případě vedení trestního stíhání nebo uvalení vazby na státního zaměstnance zákon o státní službě totiž jasně říká, že se státní zaměstnanec zprošťuje výkonu služby. Jedná se o úmyslný trestný čin nebo trestný čin proti pořádku ve věcech veřejných z nedbalosti. V takovém případě následuje zproštění výkonu služby až do doby skončení trestního stíhání. Služební orgán vyžaduje vzhledem k těmto důsledkům dostatek informací. Pokud byl státní zaměstnanec pravomocně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, končí služební poměr nabytím právní moci rozsudku. Rovněž je služební poměr ukončen, pokud bylo trestní stíhání státního zaměstnance pro trestný čin, za který zákon stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující 5 let v horní sazbě, podmíněně zastaveno nebo bylo rozhodnuto i o schválení narovnání a zastavení trestního stíhání.

Pokud byl státnímu zaměstnanci uložen trest zákazu činnosti vykonávat státní službu nebo byl v pravomocném rozhodnutí soudu zbaven nebo omezen ve svéprávnosti, je mu služební poměr rovněž ukončen. Dalším případem ukončení služebního poměru je uložení kárného opatření propuštění ze služebního poměru.

Jestliže je státní zaměstnanec ve zkušební době, služební orgán může zrušit služební poměr nebo tak může učinit sám bez jakéhokoliv důvodu. Toto rozhodnutí se nevztahuje pouze na prvních 14 dnů dočasné pracovní neschopnosti ze strany služebního orgánu.

Jestliže státní zaměstnanec opakovaně nevykonával úřednickou zkoušku, je také důvod ukončit služební poměr, a to posledním dnem kalendářního měsíce, kdy ji měl vykonat. Dalším důvodem ukončení služebního poměru je poslední den kalendářního roku, v němž státní zaměstnanec dovršil 70 let věku.

Ukončení služebního poměru náleží takovému státnímu zaměstnanci, kterému vznikla překážka výkonu státní služby. Stal se například soudcem, státním

zástupcem, členem nebo kontrolorem Nejvyššího kontrolního úřadu nebo jinou osobou, na kterou se nevztahuje zákon o státní službě.⁸¹

5. Kárná odpovědnost

Vzhledem k tomu, že se v mé bakalářské práci zabývám právními aspekty přijetí do státní služby, je žádoucí, abych začlenil i kapitolu o kárné odpovědnosti.

Zaměstnancům veřejné správy za porušení služebních předpisů náleží postih. Ten se odděluje ze soudní trestní pravomoci. Disciplinární delikty jsou správní delikty, které odborná literatura definuje jako: „protiprávní jednání, jehož znaky jsou stanoveny zákonem, za které ukládá správní orgán trest stanovený normou správního práva.“ (Hendrych a kol. 2009 s. 447). Disciplinární odpovědnost je tedy odpovědnost veřejnoprávní. Objektem deliktu je kázeň uvnitř subjektu, ale také odbornost výkonu činnosti, důstojnost a důvěryhodnost instituce vůči veřejnosti. Podle služebního zákona je tedy státní zaměstnanec speciálním subjektem disciplinární odpovědnosti. Služební poměr státního zaměstnance vůči služebnímu úřadu vzniká správním aktem. Jeho povaha je veřejnoprávní.

Z toho můžeme vyvodit, že porušením povinností vyplývajících ze služebního poměru lze naplnit skutkovou podstatu disciplinárního deliktu. Vysoké nároky kladené na státní zaměstnance ve služebním poměru jsou mimo jiné odrazem disciplinární odpovědnosti.⁸²

Abychom správně pochopili princip rozhodování o kárné odpovědnosti, je důležité se seznámit s následujícími pojmy. Mezi ně patří kárná odpovědnost, služební kázeň, kárné provinění a kárné opatření.

⁸¹ § 74 Zákon č. 234/ 2014 Sb., o státní službě

⁸² Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C. H. Beck, 2022.ISBN 978-80-7400-842-9

Služební kázeň

Podle § 87 zákona o státní službě se služební kázní rozumí řádné plnění povinností státního zaměstnance. Tyto povinnosti mu vyplývají z právních předpisů, které souvisí se službou v jím vykonávaném oboru služby, dále ze služebních předpisů a z příkazů. Plnění těchto povinností má být řádné, řečeno slovy služebního zákona. Toto plnění povinností je nutno vykládat s ohledem na konkrétní okolnosti případu.⁸³

Kárné provinění

Podle § 88 zákona o státní službě je definováno kárné provinění jako zaviněné porušení služební kázně. Za takové provinění odpovídá státní zaměstnanec. Za kárné provinění neodpovídá náměstek pro státní službu a státní tajemník. Pokud se státní zaměstnanec dopustí drobných nedostatků při plnění služby, může mu být udělena představeným nebo služebním orgánem písemná nebo ústní výtky. Písemná výtky je založena na jeden rok do osobního spisu státního zaměstnance. Po uplynutí této doby je ze spisu vyjmuta.⁸⁴

Kárné opatření

Podle § 89 zákona o státní službě je státnímu zaměstnanci za kárné provinění uloženo kárné opatření. Mezi kárná opatření náleží: písemná důtka, snížení platu až o 15 % na dobu až tří měsíců, odvolání ze služebního místa představeného nebo propuštění ze služebního poměru. Kárné opatření se neukládá, pokud byl státní zaměstnanec za stejný skutek pravomocně odsouzen soudem nebo jiným správním orgánem. Rozhodnutí o uložení kárného opatření se zakládá do osobního spisu státního zaměstnance.⁸⁵

⁸³ §87 Zákon č. 234/ 2014 Sb., o státní službě

⁸⁴ § 88 Zákon č. 234/ 2014 Sb., o státní službě

⁸⁵ § 89 Zákon č. 234/ 2014 Sb., o státní službě

Zánik kárné odpovědnosti

Podle § 90 zákona o státní službě kárná odpovědnost státního zaměstnance zaniká, pokud nebylo do jednoho roku zahájeno kárné řízení státního zaměstnance za kárné provinění.⁸⁶

Výkon kárné pravomoci

Podle § 91 je kárná pravomoc v kompetenci kárné komise prvního stupně a kárné komise druhého stupně.⁸⁷ V kárném řízení rozhoduje ve věcech kárné odpovědnosti v prvním stupni kárné komise prvního stupně. Kárná komise prvního stupně je složena ze státních zaměstnanců. Má tři členy. Jmenuje je a odvolává příslušný služební orgán. Komisi předsedá nejvýše služebně postavený státní zaměstnanec. Členem nemůže být státní zaměstnanec, kterému bylo pravomocně uloženo kárné opatření. Kárná komise je způsobilá se usnášet, pokud jsou přítomni všichni její členové. Člen se nesmí zdržet hlasování. Při svém rozhodování se člen kárné komise neřídí příkazy představených. Odvolacím orgánem je kárná komise druhého stupně. Zřizuje se pouze v Ministerstvu vnitra.⁸⁸

6. Řízení ve věcech služby

S veřejnoprávní povahou služebního vztahu je spojeno, že služební orgán, tedy stát je označován jako zaměstnavatel. Ten nakládá veřejnou mocí a autoritativně stanovuje jednostranné akty, které jsou v rámci zákonné úpravy a určuje postavení státních zaměstnanců, kteří vykonávají službu.

Řízení ve věcech služby je správní řízení, ve kterém příslušný služební orgán jedná a rozhoduje ve věcech služebního poměru konkrétního státního zaměstnance.

⁸⁶ § 90 Zákon č. 234/ 2014 Sb., o státní službě

⁸⁷ § 91 Zákon č. 234/ 2014 Sb., o státní službě

⁸⁸ Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C. H. Beck, 2022.ISBN 978-80-7400-842-9

Řízení ve věcech služby má svou specifickou úpravu danou v § 159 až § 169 zákona o státní službě. Pokud nestanoví zákon o státní službě jinak, postupuje se dále podle správního řádu (§ 160 zákona o státní službě).⁸⁹

Řízení ve věcech služby – dělení

V řízení ve věcech služby se postupuje následujícími způsoby. První typ je rozhodování, při němž služební orgán vede formální správní řízení, je to vlastní řízení ve věcech služby. A druhý typ jsou rozhodnutí, při nichž se řízení nevede.

Ustanovení o řízení ve věcech služby se vztahují na rozhodování o:

- a) přijetí do služebního poměru,
- b) zařazení na služební místo,
- c) jmenování na služební místo představeného,
- d) odměňování,
- e) změně služebního poměru,
- f) kárné odpovědnosti,
- g) skončení služebního poměru,
- h) odbytném,
- i) odchodném,
- j) jmenování a odvolání členem
 - a. zkušební komise,
 - b. kárné komise,
 - c. výběrové komise,
- k) povolení
 - a. kratší služební doby,
 - b. zvýšení vzdělání státního zaměstnance na náklady služebního úřadu včetně volna, k němu a zastavení poskytování tohoto volna,
- l) náhradě nákladů podle § 110,

⁸⁹ MVČR, Státní služba. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/řízení-ve-vecech-sluzby.aspx>

m) zastavení poskytování úlev ve službě podle § 111.⁹⁰

V těchto uvedených případech se jedná o řízení ve věcech služby. Je zahájeno a vedeno správní řízení. Výsledkem je vydání rozhodnutí ve věci, které musí obsahovat náležitosti upravené ve správním řádu (§ 68 a násl. správního řádu).

Ustanovení o řízení ve věcech služby ani ustanovení správního řádu o správním řízení se nevztahují na rozhodování o:

- a) jmenování na služební místo představeného a odvolání z tohoto služebního místa, pokud spadá do působnosti vlády,
- b) vyslání na služební cestu,
- c) zastupování státního zaměstnance nebo představeného,
- d) zproštění povinnosti zachovávat mlčenlivost,
- e) povolení změny rozvržení služební doby a pružného rozvržení služební doby,
- f) nařízení služební pohotovosti, služby přesčas nebo ve dnech pracovního klidu,
- g) čerpání dovolené a dodatkové dovolené,
- h) povolení služebního volna,
- i) prohlubování vzdělání,
- j) služební hodnocení státního zaměstnance,
- k) stanovení platu, je-li předmětem rozhodnutí-změna výše platového tarifu, v důsledku změny výše platových tarifů stanoveným nařízením vlády nebo zařazení státního zaměstnance do vyššího platového stupně v důsledku dosažení délky započitatelné praxe stanovené pro vyšší platový stupeň,
- l) odměně.⁹¹

Služební poměr se odlišuje od pracovního poměru, i když má některé společné znaky. Je to tedy veřejnoprávní poměr státního zaměstnance ke státu. Stát působí vůči státnímu zaměstnanci vrchnostensky v rovině veřejného práva. Z této

⁹⁰Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C. H. Beck, 2022.ISBN 978-80-7400-842-9

⁹¹ Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C. H. Beck, 2022.ISBN 978-80-7400-842-9

skutečnosti tedy vyplývá, že řízení ve věcech služby je takové řízení, ve kterém se zakládají, mění nebo ruší práva nebo povinnosti státních zaměstnanců, to se děje na základě rozhodnutí správního (služebního) orgánu.

I když je služební poměr poměrem veřejnoprávním, nelze přehlédnout společné znaky i s poměrem pracovním. Z toho vyplývá, že se v řadě případů služební zákon odkazuje na ustanovení Zákoníku práce. Právní úprava služebního poměru tedy počítá i s využitím institutů soukromého pracovního práva.

Nestanoví-li zákon jinak, tak se v řízení ve věcech služby postupuje podle § 160 správního řádu.⁹²

6.1 Základní zásady správního řízení

Mezi nejdůležitější procesní zásady patří zásady činnosti správních orgánů. Zásady procházejí všemi postupy správních orgánů, které spadají do režimu správního řádu. Jsou doplňovány dalšími ustanoveními správního řádu. Jsou aplikovány ve vzájemných vztazích i s ohledem ke konkrétní věci.

Základní zásady činnosti správních orgánů jsou upraveny v § 2 až 8 správního řádu. Zásady vyplývají z Ústavy ČR, Listiny základních práv a svobod, Úmluvy a doporučení Rady Evropy a judikatury.⁹³

Poněvadž základní zásady nejsou v zákoně o státní službě upraveny, použijí se při postupu podle zákona o státní službě základní zásady stanovené ve správním řádu.⁹⁴

⁹² Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-842-9

⁹³ § 2 až 8 Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád

⁹⁴ Erényi, T. Vyznejte se v zákoně o státní službě. Brno: BizBooks, 2017. ISBN 978-80-265-0607-2.

- zásada zákonnosti (§ 2 odst. 1 správního řádu) – nám říká, že správní orgán je povinen postupovat v souladu s právními předpisy, podle hmotněprávní i procesně právní úpravy
- zásada zneužití správního uvážení (§2 odst. 2 správního řádu – správní orgány uplatňují svou pravomoc jen v zákonném rozsahu a k účelu určenému zákonem, státní moc lze uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon
- zásada ochrany dobré víry (§ 2 odst. 3 správního řádu) – vysvětluje povinnost šetřit práva v dobré víře nabytá a chránit zájmy osob, kterých se činnost správního orgánu v jednotlivých případech dotýká
- zásada subsidiarity (§ 2 odst. 2 a 3, § 6 odst. 2 správního řádu) – osvětluje vhodné použití pravomocí jen ke stanovenému účelu, zasahování do práv pouze při splnění zákonem stanovených podmínek
- zásada legitimního očekávání (§2 odst. 4 správního řádu) – skutkově shodné nebo podobné případy rozhodovat obdobně, v daném případě rozdíly řádně vysvětlit
- zásada ochrany veřejného zájmu a předvídatelnosti (§ 2 odst. 4 správního řádu) – usilovat o to, aby nabízené řešení bylo v souladu s veřejným zájmem a aby odpovídalo okolnostem daného případu
- zásada proporcionality (§ 2 odst. 4 správního řádu) – schválené řešení musí odpovídat okolnostem daného případu
- zásada nestranného postupu (§2 odst. 4 správního řádu) – při rozhodování shodných nebo podobných případů postupovat tak, aby nevznikaly nedůvodné rozdíly
- zásada materiální pravdy (§3 správního řádu) – nevyplývá-li něco jiného ze zákona, postupuje správní orgán tak, aby byl zjištěn stav věci
- zásada vstřícnosti (§ 4 odst. 1 správního řádu) – veřejná správa je službou veřejnosti, osoby při plnění úkolů plněných z působnosti správního orgánu jsou povinny se k dotčeným osobám chovat zdvořile
- zásada součinnosti s účastníky řízení (§4 odst. 2 až 4 a § 6 odst. 2 správního řádu) – se uplatňuje zejména jako přiměřená poučovací povinnost správního orgánu podle obsahu úkonu a poměrů osoby

- zásada preference smírného řešení (§5 správního řádu) – správní orgán usiluje o smírné odstranění rozporů, které brání řádnému projednání
- zásada rychlosti a ekonomie řízení (§6 správního řádu) – preferuje postup bez průtahů, usiluje o nezatěžování účastníků řízení a opatřování podkladů z úředních zdrojů
- zásada rovnosti dotčených osob (§ 7 správního řádu) – rovnost musí být zachována u jednotlivých specificky dotčených osob, jejichž práva a povinnosti jsou odlišně upravena
- zásada dobré správy (§ 8 správního řádu) – usiluje o spolupráci správních orgánů navzájem, patří sem např. překážky řízení, dožádání, součinnost při dokazování, dotčené orgány.⁹⁵

6.2 Účastníci řízení a rozhodující orgány

Správní řízení je zákonem upravený postup správního orgánu. Účelem tohoto postupu je vydání rozhodnutí. Dle zákona o státní službě ve spojení se správním řádem je stanoveno, kdo má příslušnost k rozhodování ve věcech služby. Dále je stanoveno, kdo je účastníkem řízení a jaká jsou jeho procesní práva. Také zde najdeme postup při zahájení řízení, jeho průběh, náležitosti rozhodnutí, způsob jeho vydání a jeho účinky.

Subjekty správního řízení

Účastníkem řízení ve věcech je:⁹⁶

- žadatel o přijetí do služebního poměru, nebo
- státní zaměstnanec.

⁹⁵ MVČR, Státní služba. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/rizeni-ve-vecech-sluzby.aspx>

⁹⁶ § 161 Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

Dle § 27 správního řádu je pojem účastníka definován. Je nutno podotknout, že pro účely řízení ve věcech státní služby je skupina účastníků taxativně určena.⁹⁷

Rozhodujícím orgánem ve věcech státní služby je:⁹⁸

- ve věcech kárné odpovědnosti v prvním stupni kárná komise prvního stupně
- v ostatních věcech služby v prvním stupni příslušný služební orgán

Účastník řízení ve věcech služby mohou namítat podjatost osoby, která se bezprostředně podílí na výkonu pravomoci správního orgánu tak, jak je stanoveno ve správním řádu dle § 14. Pokud je důvodné podezření, že osoba, která má s ohledem na svůj poměr k věci, k účastníkům řízení nebo jejich zástupcům takový zájem na výsledku řízení, pro nějž lze zapochybovat o její podjatosti, je vhodné ji vyloučit ze všech úkonů v řízení, při jejichž provádění by mohla výsledek řízení zkreslit. Zákon o státní službě určuje výjimku z tohoto pravidla. Jedná se o náměstka ministra vnitra pro státní službu a státního tajemníka. Tyto osoby nemohou být z projednávání a rozhodování věci podle § 163 zákona o státní službě vyloučeny.⁹⁹

6.2.1 Vedení řízení a úkony správních orgánů

Řízení ve věcech služby se vede v zásadě písemně. Ústně může učinit správní orgán pouze úkon vůči přítomnému účastníkovi řízení, pokud netrvá na písemné znění.

Podle vnitřních předpisů nebo pověřením vedoucího správního orgánu je určena oprávněná úřední osoba. Ta provádí úkony v řízení a má povinnost mlčenlivosti. Účastník řízení může požádat služební orgán o informaci, kdo je v dané věci oprávněnou úřední osobou.¹⁰⁰

⁹⁷ § 27 Zákon č.500/2004 Sb., Správní řád

⁹⁸ § 162 Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

⁹⁹ Hřebíková, I. Zákon o státní službě. Praha: C. H. Beck, 2022.ISBN 978-80-7400-842-9

¹⁰⁰ § 15 Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád

Jednání v řízení a vyhotovení písemností probíhá v českém jazyce. Lze takhle činit i v jazyce slovenském. Písemnosti v cizím jazyce se předkládají v originálním znění a úředně ověřeném překladu, pokud správní orgán tyto náležitosti vyžaduje. Zákon o státní službě obsahuje speciální úpravu, kdy podání žádosti o přijetí do služebního poměru a zařazení nebo jmenování na služební místo umožňuje pouze v českém jazyce.¹⁰¹

Každé věc má spis, který je označen spisovou značkou. Do protokolu se zapisují úkony, při nichž dochází ke styku s účastníky řízení. Proti obsahu protokolu lze podat námitky (účastník řízení) nebo stížnost (jiné osoby, jichž se obsah protokolu přímo dotýká).¹⁰²

Písemnost je doručena orgánem, který ji vyhotovil. Pokud není možné písemnost doručit na místě nebo do datové schránky, doručuje se zejména prostřednictvím provozovatele poštovních služeb.

Základní práva a povinnosti účastníků řízení (§ 36 a § 38 správního řádu)

Účastníci řízení mají právo navrhnout důkazy, činit jiné návrhy po celou dobu řízení až do vydání rozhodnutí. Dále mají právo vyjádřit své stanovisko. Mají právo na informace o řízení a mohou se vyjádřit před vydáním rozhodnutí k jeho podkladům.

Mohou nahlížet do spisu i po právní moci rozhodnutí¹⁰³. Správní orgán stanovuje přiměřenou lhůtu k provedení úkonu, pokud ji nestanoví zákon a je-li to potřeba.

¹⁰¹ § 24 Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

¹⁰² § 18 Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád

¹⁰³ § 36 a § 38 Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád

Zahájení řízení ve věcech služby

Podle § 44 správního řádu je zahájeno správní řízení na základě žádosti. Nebo podle § 46 správního řádu z moci úřední, to je oznámením o zahájení řízení.¹⁰⁴

Podle § 37 správního řádu musí žádost obsahovat dané náležitosti. Z textu musí být patrné, co žadatel žádá nebo čeho se domáhá. V opačném případě je vyzván správním orgánem k odstranění nedostatků.¹⁰⁵

Řízení z moci úřední je zahájeno dnem, kdy správní orgán oznámil zahájení řízení účastníkovi řízení (§ 27 správního řádu) doručením oznámení o zahájení řízení nebo ústním prohlášením. Oznámení musí obsahovat dané náležitosti. Patří sem označení správního úřadu, předmět řízení, jméno, příjmení, funkci nebo služební číslo a podpis oprávněné osoby. Ústní prohlášení musí mít shodné údaje, které má písemné oznámení.¹⁰⁶

Jestliže se jedná o zahájení z moci úřední, služební orgán nebo kárná komise mohou přijímat podněty k zahájení správního řízení. Pokud se jedná o zahájení řízení ve věcech kárné odpovědnosti, je podnět služebnímu orgánu podle § 94 zákona o státní službě vyžadován.¹⁰⁷

Přerušení řízení ve věcech služby dle § 64 správního řádu¹⁰⁸

Správní úřad může využít institutu přerušení řízení ve věcech služby, a to na dobu nezbytně nutnou. Pokud je řízení přerušeno, lhůty k provádění neběží. Jakmile jsou překážky odstraněny, řízení pokračuje. Účastník řízení je o tom vyrozuměn. Mezi překážky patří například výzvy odstranění nedostatků nebo zaplacení

¹⁰⁴ § 44 a § 46 Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád

¹⁰⁵ § 37 Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád

¹⁰⁶ § 27 Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád

¹⁰⁷ § 94 Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

¹⁰⁸ § 64 Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád

správního poplatku, ustanovení opatrovníka procesně nezpůsobilému účastníkovi řízení a jiné zákonem stanovené důvody.

Zastavení řízení ve věcech služby

Z důvodů stanovených zákonem může správní orgán správní řízení usnesením zastavit. A to pokud není vydáno rozhodnutí ve věci podle § 67 správního řádu.¹⁰⁹ Řízení může být zastaveno pouze ze zákonných důvodů. Mezi důvody zastavení patří například: zpětvzetí žádosti, zjevně právně nepřipustná žádost, neodstranění podstatných vad žádosti, nezaplacení správního poplatku, smrt nebo zánik žadatele, zánik věci či práva, žádost se stala bezpředmětnou a další důvody stanovené zákonem.¹¹⁰

6.2.2 Rozhodnutí ve věcech služby (§ 67 až 75 správního řádu)¹¹¹

Rozhodnutím správní orgán v určité věci zakládá, mění nebo ruší práva anebo povinnosti jmenovitě určené osobě. Patří sem rozhodování o přijetí do služebního poměru, o převedení státního zaměstnance na jiné služební místo, o skončení služebního poměru nebo v určité věci prohlašuje, že taková osoba práva nebo povinnosti má anebo nemá. Dále v zákonem stanovených případech rozhoduje o procesních otázkách, v takovém případě má rozhodnutí formu usnesení.

Vydáním rozhodnutí (§71 odst. 2 správního řádu) se rozumí:

- předání stejnopisu písemného vyhotovení rozhodnutí k doručení
- ústní vyhlášení, pokud má účinky oznámení
- vyvěšení veřejné vyhlášky
- poznamenání usnesení do spisu

¹⁰⁹ § 67 Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád

¹¹⁰ MVČR, Organizační věci státní služby a správa služebních vztahů státních zaměstnanců.

Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/soubor/skripta-63-organizacni-veci-statni-sluzby-a-sprava-sl-vztahu-20220331-pdf.aspx>

¹¹¹ § 67 až 75 Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád

- odeslání stejnopisu písemného vyhotovení rozhodnutí do datové schránky kontaktního místa veřejné správy¹¹²

Služební orgán nebo kárná komise jsou podle § 71 správního řádu povinny vydat rozhodnutí bez zbytečného odkladu, a to do 30 dnů od zahájení řízení. Všechna rozhodnutí ve věci služby musí být vyhotovena písemně a musí obsahovat všechny náležitosti písemného vyhotovení.

Náležitosti rozhodnutí (§ 68 a 69 správního řádu)

Všechna rozhodnutí ve věcech služby musí být vyhotovena písemně. V písemném vyhotovení rozhodnutí se vždy uvede označení „rozhodnutí“ nebo jiné označení stanovené zákonem. Mezi další náležitosti rozhodnutí patří označení správního orgánu, který rozhodnutí vydal, číslo jednací, datum vyhotovení, otisk úředního razítka, jméno, příjmení, funkce nebo služební číslo a podpis oprávněné úřední osoby.

Rozhodnutí o přijetí do služebního poměru, rozhodnutí o zařazení na služební místo a rozhodnutí o jmenování na služební místo představeného musí kromě výše uvedených obecných náležitostí podle správního řádu obsahovat i náležitosti stanovené v § 30 odst. 1 a 2 zákona o státní službě.¹¹³

Rozhodnutí ve věcech služby dále musí obsahovat i jednotlivé části rozhodnutí, a to výrokovou část, odůvodnění a poučení.

Ve výrokové části se uvádí řešení otázky, která je předmětem řízení. Dále také právní ustanovení, podle nichž bylo v řízení rozhodováno, a rovněž označení účastníků řízení podle § 27 odst. 1 správního řádu. Je nezbytné i uvést lhůtu ke splnění ukládané povinnosti.

¹¹² 500/2004 Sb., Správní řád. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-500>

¹¹³ § 30 odst. 1 a 2 Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

V odůvodnění se uvádějí důvody výroku nebo výroků rozhodnutí, podklady k jeho vydání a úvahy, kterými se správní orgán řídil při jejich hodnocení a při výkladu právních předpisů. Rozhodnutí musí být založeno na podkladech, které jsou součástí správního spisu (§ 17 správního řádu). V opačném případě je nepřezkoumatelné.

V poučení se uvádí, jestli je možné proti rozhodnutí podat odvolání. Jaká je lhůta a od kterého dne se tato lhůta počítá. Rovněž se uvádí, který správní orgán o odvolání rozhoduje a u kterého správního orgánu se odvolání podává. V případě, že odvolání nemá odkladný účinek, musí být tato skutečnost v poučení také uvedena.

Vydané rozhodnutí, které bylo účastníkovi řízení oznámeno, nabývá právní moci v okamžiku, kdy proti němu nelze podat odvolání. Odvolací lhůta podle správního řádu činí 15 dnů od okamžiku rozhodnutí. Pravomocné rozhodnutí je závazné pro účastníky řízení a pro všechny správní orgány.¹¹⁴

Náklady řízení

V prvním stupni nejčastěji nese správní orgán a účastník řízení náklady sám. Náklady řízení jsou hotové výdaje účastníků řízení. Patří sem správní poplatek, ušlý výdělek účastníků řízení, náklady důkazů, tlumočné, případně odměna za zastupování. Zákon o státní službě má zvláštní ustanovení § 166 o náhradě nákladů řízení¹¹⁵, podle kterého, pokud je účastník v řízení úspěšný, má nárok na náhradu nákladů od služebního úřadu. V případě částečného úspěchu má nárok na poměrnou náhradu nákladů.¹¹⁶

¹¹⁴ § 17, § 27 Zákon č.500/2004 Správní řád

¹¹⁵ § 166 Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

¹¹⁶ MVČR, Státní služba. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/rizeni-ve-vecech-sluzby.aspx>

6.3 Opravné prostředky v řízení ve věcech služby

Řízení ve věcech služby je správním řízením. Vztahují se na něj, kromě ustanovení zákona o státní službě o řízení ve věcech služby, také ustanovení správního řádu. Proti rozhodnutí či jiným úkonům služebního orgánu nebo kárné komise prvního stupně se můžeme bránit opravnými prostředky. Relevantní právní úpravu obsahují zejména zákon o státní službě, správní řád a soudní řád správní.¹¹⁷

Odvolání (§ 81 až 93 správního řádu)¹¹⁸

Odvolání je obecným řádným opravným prostředkem proti rozhodnutí správního orgánu prvního stupně. Můžeme jej uplatnit proti jakémukoliv rozhodnutí správního orgánu. Může se jednat o rozhodnutí ve věci, nebo rozhodnutí v procesní otázce (usnesení § 76 správního řádu).¹¹⁹

Odvolání proti rozhodnutí služebního orgánu nebo kárné komise může účastník řízení podat do 15 dnů ode dne oznámení rozhodnutí. Odvolání se podává k orgánu, který toto rozhodnutí vydal. Odvoláním lze napadnout jen výrokovou část rozhodnutí. Musí obsahovat obecné náležitosti dle § 37 odst. 2 správního řádu. Odvolání jen proti odůvodnění rozhodnutí není přípustné. Správní orgán vyzve účastníka řízení k odstranění vad, pokud se v odvolání vyskytují. Opožděné nebo nepřípustné odvolání je zamítnuto odvolacím správním orgánem. Odvolání proti rozhodnutí v řízení ve věcech služby nemá odkladný účinek s výjimkou odvolání proti rozhodnutí ve věcech kárné odpovědnosti, rozhodnutí o odbytném, odchodném a náhradě nákladů spojených se studiem.

¹¹⁷ 500/2004 Sb., Správní řád. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-500>

¹¹⁸ § 81 až 93 Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád

¹¹⁹ Usnesení § 76 Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád

Přezkumné řízení (§ 94 až 99 správního řádu)¹²⁰

Přezkumné řízení patří mezi opravné prostředky směřující proti pravomocným rozhodnutím správních orgánů. Může být zahájeno jen z moci úřední.

Rozhodnutí vydané v řízení ve věcech služby, které nabylo právní moci, může být přezkoumáno v přezkumném řízení. V tomto řízení správní orgány přezkouvají pouze zákonnost rozhodnutí, zda je tedy rozhodnutí v souladu s právními předpisy. Účastník řízení i jiná osoba může dát k jeho zahájení pouze podnět. Jestliže správní úřad na základě podnětu neshledá důvod k zahájení přezkumného řízení, přezkumné řízení nezahájí. Tuto skutečnost sdělí s uvedením důvodů podateli do 30 dnů.

Usnesení o zahájení přezkumného řízení lze vydat nejdéle do 2 měsíců ode dne informování příslušného správního orgánu, nejpozději však do 1 roku od právní moci rozhodnutí ve věci. Rozhodnutí v přezkumném řízení je nutné vydat do 15 měsíců ode dne právní moci napadeného rozhodnutí. Správní úřad může provést zkrácené přezkumné řízení, pokud je porušení právního předpisu zjevné ze spisového materiálu.

Obnova řízení a nové rozhodnutí ve věci (§100 až 102 správního řádu)¹²¹

Účastník řízení může podat žádost o obnovu řízení. Obnova může být nařízena i z moci úřední. Pokud je obnova řízení zahájena na žádost, jedná se o mimořádný opravný prostředek zaměřený na přezkoumání skutkových pochybení a skutkových otázek.

¹²⁰ § 94 až 99 Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád

¹²¹ § 100 až 102 Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád

Žádost je možné podat v případě, že rozhodnutí nabylo právní moci a jestliže vyšly najevo dříve neznámé skutečnosti nebo důkazy. Nebo bylo zrušeno či změněno rozhodnutí, které bylo podkladem rozhodnutí vydaného v řízení.

Žádost o obnovu řízení se podává u kteréhokoliv správního orgánu, který ve věci rozhodoval, a to do tří měsíců ode dne, kdy se účastník o důvodu obnovy dozvěděl. Nejpozději lze však tak učinit do tří let ode dne právní moci rozhodnutí. Správní orgán, který ve věci rozhodl v posledním stupni, rozhoduje o obnově řízení.

Správní soudnictví (soudní řád správní)

Jestliže účastník řízení ve věcech služby vyčerpal všechny opravné prostředky v rámci správního řízení, může podat žalobu ke správnímu soudu. Takto může usilovat o zrušení napadaného rozhodnutí, popřípadě vyslovení jeho nicotnosti.

Rozhodnutí podle soudního řádu správního je úkonem správního orgánu, jímž se zakládají, mění, ruší nebo závazně určují jeho práva nebo povinnosti. Toto vymezení rozhodnutí v materiálním smyslu tak vždy nekoresponduje s označením úkonu jako rozhodnutí dle správního řádu.

Stížnost (§ 175 správního řádu a § 157 až § 158 zákona o státní službě)¹²²

Institut stížností upravený v zákoně o státní službě není opravným prostředkem ve správním řízení. Jedná se o obecný a méně formální prostředek, kterým se může státní zaměstnanec bránit proti postupu služebního úřadu ve věcech výkonu služby a ve věcech služebního poměru, s výjimkou služebního hodnocení.

Podáním stížnosti se lze bránit i v rámci postupů mimo správní řízení. Stížnost musí být písemná a vyřizuje ji bezprostředně nadřízený představený státního zaměstnance nebo služební orgán. Nesmí ji vyřizovat osoba, vůči které stížnost

¹²² § 175 Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád, § 157 až § 158 Zákon o státní službě

směřuje. Stížnost podle zákona o státní službě může podat jen státní zaměstnanec. Musí být vyřízena do 30 dnů od jejího podání.¹²³ Má-li státní zaměstnanec, který stížnost podal, za to, že stížnost nebyla řádně vyřízena, může požádat nadřízený služební orgán, aby přešetřil způsob vyřízení stížnosti (§ 175 odst. 7 správního řádu).¹²⁴

7. Závěr

Náplní mojí bakalářské práce bylo vytvoření určitého stanoviska, které souvisí s podmínkami přijetí státních zaměstnanců do státní služby. Tyto podmínky přijetí do státní služby jednoznačně plynou ze služebního zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě.

Rád bych ještě závěrem shrnul právní aspekty přijetí do státní služby, které jsem v této práci uváděl. Služební poměr můžeme definovat jako zaměstnanecký vztah státního zaměstnance k České republice. Stát má vrchnostenské postavení. Vyznačuje se tím, že státní zaměstnanec je činný pro stát a má povinnost zachovávat státu věrnost. Služební poměr nevzniká smlouvou, ale správním aktem. Právní podmínky přijetí do státní služby jsou striktně dány. Patří sem státní občanství České republiky, jiného členského státu EU nebo státu, který je smluvním státem Dohody o Evropském hospodářském prostoru, dosažení věku 18 let, být plně svéprávný a bezúhonný, dosáhnout vzdělání stanovené zákonem a mít potřebnou zdravotní způsobilost. Tyto předpoklady musí státní zaměstnanec splňovat po celou dobu výkonu služby. Na obsazení volného místa se koná výběrové řízení. Služební orgán ho zveřejní na úřední desce. Osoba se přijímá do služebního poměru rozhodnutím služebního orgánu na dobu určitou s trváním na 12 měsíců. Poté je povinností státního zaměstnance vykonat úřednickou zkoušku. S vykonáváním této služby souvisí pro státní zaměstnance mnohá omezení. Jedná se mimo jiné o zákaz výkonu výdělečné činnosti provozujících podnikatelskou činnost. Výjimku tvoří, kdy je státní zaměstnanec vyslán jako

¹²³ §75 odst. 7 Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád

¹²⁴ MVČR. Organizační věci státní služby a správa služebních vztahů státních zaměstnanců.

Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/soubor/skripta-63-organizacni-veci-statni-sluzby-a-sprava-sl-vztahu-20220331-pdf.aspx>

zástupce státu. Státní zaměstnanec může vykonávat jinou podnikatelskou činnost podle zákona s písemným souhlasem služebního orgánu, pokud se jedná o činnost vědeckou, publicistickou, literární nebo uměleckou, tlumočnickou. Také představení nesmí v době trvání služebního poměru vykonávat žádnou funkci v politické straně nebo hnutí. Dalším podstatným rysem služebního poměru je kárná odpovědnost. Státní zaměstnanec musí plnit služební úkoly osobně, včas a řádně. Musí dodržovat služební kázeň. Řádné neplnění povinností státního zaměstnance podléhá kárné odpovědnosti. To znamená, že za kárné provinění lze státnímu zaměstnanci uložit kárné opatření. Výkon kárné pravomoci vykonávají kárné komise.

Jedná se tedy o osvětlení vztahů mezi státem a jeho zaměstnanci, který je dle vůle zákonodárce založen na veřejnoprávním principu, který zcela mění rozsah práv a povinností obou stran. Po pečlivém zvážení této problematiky jsem dospěl k závěru, že tato oblast se mi jeví celkem komplikovaně a nepřehledně.

O tom svědčí i další změny, které jsem nastudoval v rozsáhlé novele zákona, která prošla 21. 5. 2024 prvním čtením v Poslanecké sněmovně. Předmětem návrhu je neustálá snaha o snížení byrokracie a také modernější fungování úřadů. A také jak zefektivnit výkon státní služby, omezit zbytečné papírování a v personálních otázkách přinést větší flexibilitu. V návrhu se říká, že vláda by měla schvalovat pouze zásadní změny systematizace. Ministerstvo vnitra bude schvalovat změny, které nemění celkově počet míst. Měla by být také odstraněna povinnost tvoření pravidelného služebního hodnocení. To rovněž představuje zbytečnou zátěž pro administrativu v úřadech. Dále by mělo dojít k přijmutí osob i bez požadovaného úplného vysokoškolského vzdělání. Bude vytvořena možnost výjimky ze vzdělání, to znamená, že minimální vzdělání bude s maturitou. Důvodem je, aby se do státní správy zapojili zkušení lidé z praxe a zajistili větší profesionalizaci státní služby. Také dojde ke změnám v procesech vzdělávání státních zaměstnanců. Změny budou následovat i ve skládání úřednické zkoušky. A řada dalších navrhovaných změn. Podle mého názoru bych uvítal změny i v dalších podmínkách přijetí do státní služby.

Aby státní zaměstnanec byl přijat do služebního poměru, musí složit služební slib. Tuto skutečnost musí realizovat první den, kdy nastoupí do služby. Je nezbytné po přečtení slibu vyřknout prohlášení: „Tak slibuji!“ Poté následuje podepsání listiny, která dokládá složení slibu. Mohli bychom říci, že se jedná o tradiční způsob, jak vyjádřit ústně postoj státního zaměstnance, jak bude v budoucnu jednat a konat. Z právního hlediska je to jakási tradice, kterou státní zaměstnanec slibuje korektní způsobem plnění výkonu státní služby. Ovšem tento tradiční akt nevytváří předpoklad, který nám zaručuje řádné plnění výkonu služby. Po prostudování legislativních pramenů státní služby jsem dospěl k závěru, že podmínky přijetí do státní služby jsou nastaveny poněkud přísně. Bylo by vhodné zvážit, zda je náročnost samotné činnosti či finanční ohodnocení zaměstnance odpovídající nastaveným podmínkám a požadovaným předpokladům.

Také bych chtěl vyzvednout způsob nabídek práce nových státních zaměstnanců do státní služby. Různé nabídky práce zaměstnanců do služebního poměru ve státní službě najdeme na webových stránkách Ministerstva vnitra, ale také na webových stránkách, které nabízejí různé pracovní nabídky. Tímto způsobem mohou být ovlivněni i takoví uchazeči, kteří o této nabídce ve státní službě zatím nepřemýšleli.

Je nutno také zdůraznit, že snahou zákonodárců je vytvořit a stále zdokonalovat moderní státní službu, která by měla být kvalitní a efektivní službou veřejnosti. Její povahou by mělo být moderní zaměstnávání s menší byrokracií a vyšší schopností pružně reagovat na aktuální trendy a situace, které jsou pružnější při přijímání a odborném růstu státních zaměstnanců.

8. Seznam použité literatury

Monografie

Erényi, T., Kantorová,D.,Vejsada, D. Vyznejte se v zákoně o státní službě. Brno: BizBooks, 2017. ISBN 978-80-265-0607-2

Hřebíková, I., Fáberová A., Brucknerová, Z., Nejedlá Kubáčková, P., Moravec,K., Roučková D., Hůrka P. Zákon o státní službě. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H.Beck. 2022. ISBN 978-80-7400-842-9

Kocourek, L. Správa v českých zemích a v Československu v letech 1848-2005. Praha: Eupress, 2007. ISBN: 978-80-86754-75-8.

Malý, K. Dějiny českého a československého práva do roku 1945. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87-212-39-4.

Pichrt, J., Kaucký, J., Kopecký, M. a kol. *Zákon o státní službě: komentář*.2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-654-2.

ŠEFKO, Martin. Podpůrná dobrodinií poskytovaná státním zaměstnancům. Sborník z mezinárodní vědecké konference PRACOVNÍ PRÁVO 2016, svazek č. 581 Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Brno: Masarykova univerzita, 2017 ISBN: 978-80-210-8528-2.

Vavera, F. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2015. ISBN 978-80-7380-518-0.

Vyskočil, Aleš. C. k. úředník ve zlatém věku jistoty. Praha: Historický ústav, 2009. ISBN 97880-7286-149-1.

Legislativa

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 486/2013., o státním občanství České republiky

Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Zákon č. 15/1914 ř. z., o služebním poměru státních úředníků a státních sluhů
(služební pragmatika)

Ústavní zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č.2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Elektronické zdroje

MVČR, Státní služba. Online. Dostupné z:

<https://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/rizeni-ve-vecech-sluzby.aspx>

MVČR, Zákon o státní službě. Online. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-234>

MVČR, Řízení ve věcech služebního poměru. Online. Dostupné z:

<https://www.policie.cz/clanek/rizeni-ve-vecech-sluzebniho-pomeru.aspx>

MVČR, Organizační věci státní služby a správa služebních vztahů státních zaměstnanců. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/soubor/skripta-63-organizacni-veci-statni-sluzby-a-sprava-sl-vztahu-20220331-pdf.aspx>

MVČR, Novela zákona o státní službě. Online. Dostupné z:

<https://www.mvcr.cz/clanek/moderni-kvalitni-a-efektivni-statni-sluzba-bez-byrokracie-vnitro-pripravilo-novelu-sluzebniho-zakona.aspx>

500/2004 Sb., Správní řád. Online. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-500>

MVČR, Vláda schválila návrh novely zákona o státní službě. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/vlada-schvalila-navrh-novely-zakona-o-statni-sluzbe.aspx>